24-мĕш çул тухать. Хакĕ 10 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
ФЕВРАЛЬ
1
ШАМАТКУН
26 (5741) №

ЧĂВАШ КОММУНИ

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН ХАÇАЧĔ.

ПĔТĔМ СОЮЗРИ ЯЛХУÇАЛĂХ ВЫСТАВКИНЕ ТИВĔÇЛĔН ХАТĔРЛЕНЕР

Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставки—социализмлă çĕршывăн чаплă çĕнтерĕвĕсене пăхса тухмалли пĕтĕм халăхăн смотрĕ кăçалхи çулхипе ĕнтĕ виççĕмĕш хут пĕтĕм тĕнче умĕнче колхозлă ялăн пуянлăхне, унăн пысăк тухăçлăхне кăтартса парать. Выставка социализмлă ялхуçалăхĕ ытти çĕршывсенчи ялхуçалăхĕсенчен пачах расна ялхуçалăх пулса тăнине, вăл чи малта пыракан, чи хăвăрт ӳссе, аталанса пыракан хуçалăх пулса тăнине, унăн культури пур çĕршыври ялхуçалăхĕн культуринчен те çӳлте тăнине, ушкăнлă ĕçĕн пысăк ăнăçлăхне анлăн та пархатарлăн кăтартĕ.

Колхозсем, совхозсем, машинно-тракторнăй станцисем, ялхуçалăхĕнчи стахановецсем кăçал вăйлă тырпул туса илес, йышлă выльăх-чĕрлĕх çитĕнтерес тĕлĕшпе татах та тепĕр пысăк çĕнтерӳ турĕç. Кашни гектартан 100 пăтран кая мар тĕштырă туса илессишĕн ăмăртни, ялхуçалăх выставкин участникĕсен опычĕсене сарса пыни, колхозниксем нумайĕшĕ колхоз производствинче тӳрĕ кăмăлпа ĕçлени — тырпул тухăçлăхне ӳстерме çĕнĕ майсем уçса пачĕç. Иртнĕ çулта тунă çĕнтерӳсем пирĕн социализмлă çĕрĕçĕ çӳлерех пусăма хăпарнине кăтартса параççĕ. 1941 çулта, паллах ĕнтĕ, выставкăн участникĕсем татах та нумайрах пулĕç. Цифрăсем çакăн пек: 1939 çулта пирĕн выставка участникĕсем 618 пулнă, вăл шутран 81 колхоз. 1940 çулта 816 участник пулнă, вăл шутран колхозсем 192. Кăçал выставка участникĕ пулма 1500 кандидатран кая мар тăратмалла.

Паллах ĕнтĕ, кăçал çĕрĕç органĕсен, партипе совет организацисен ответлăхĕ темиçе хут ӳсет. Выставкăна тăратма тивĕçлĕ кандидатсем палăртас тата вĕсем çинчен кирлĕ документсене хăвăртрах йĕркелесе хатĕрлес ĕçсене тимлĕн тумалла. Çакă вăл — паянхи вирлĕ ĕç.

Кандидатсене палăртасси — ахаль ĕç кăна мар. Партипе правительство ку ĕçе пысăк хак параççĕ, çавăнпа та çĕрĕç органĕсенчен вăл ĕç çине тимлĕн пăхма ыйтаççĕ. Хăшпĕр районсенче çакна паян куна çитсе те тавçăрса илмен. Примерсем çавăн çинчен калаççĕ.

Ку таринччен пирĕн республикăра мĕнпурĕ те 236 кандидат çинчен кăна документсем хатĕрлесе çитернĕ. Первомайский, Октябрьский, Вăрмар тата Шăмăршă районĕсенчен пĕр кандидат та тăратман. Ишлей, Куславкка, Калининский районсенчен те кандидатсем сахал.

Чылай районсенче ялхуçалăх выставкин участникĕсем пулма палăртакан кандидатсем çинчен документсене лайăх йĕркелемеççĕ. Районсенчен ярса панă 1400 документран 1000 яхăн документа пăрахăçласа каялла ярса панă. Пăрахăçланă материалсен хисепĕ уйрăмăнах Калининский, Ишлей тата Советский районсем тăрăх нумай. Кандидатсем çинчен çырнă характеристикăра тĕрĕс мар вырăнсем, вараласа пĕтернисем, йăнăш цифрăсем, кирлĕ цифрăсене кăтартманни т. ыттисем те — туллиех. Кандидатсем тăратас çĕрте тата çакăн пек çитменлĕхсем палăраççĕ: кандидатсем выльăх-чĕрлĕх работникĕсем хушшинчен пит сахал. Ку тарана çитсе те 21 кандидат кăна тăратнă. Çакăн пекех машинно-тракторнăй станцисенчен те паянхи куна мĕн пурĕ те 63 кандидат çеç тăратнă. 1939 çулта МТС работникĕсенчен 124 участник пулнă, 1940 çулта 86 участник пулнă. Кăçал сахалтан та 200 участник пулма тивĕçлĕ. Çакна пурнăçа кĕртмеллех.

Ялхуçалăх выставкинче ялхуçалăхне аталантарса пыма пулăшакан работниксем ытти отраçлĕсенчен те нумай пулма пултараççĕ. Сăмахран, выставкăри «Новое в деревне» ятлă павильонра лайăх ĕçлекен ялсоветсене, вулав çурт, клуб работникĕсене йышлăн кăтартаççĕ. Анчах пирĕн республикăран çак павильонра участниксем çук вара. Çак йăнăша кăçал тӳрлетмелле. Пирĕн республикăра 619 ялсовет. Вăйлă тырпул туса илнĕ колхозсем, лайăх ĕçлекен фермăсем кĕрекен ялсоветсем республикăра сахал мар. Анчах çапах та иртнĕ çулхи выставкăра пирĕн республикăран 4 ялсовет кăна пулнă. Ялсоветсенчен кандидатсем тăратасси кăçал та питĕ япăх пулса пырать. Ку тарана çитсе пĕр кандидат та тăратман. Тырпул тухăçĕ тăрăх, лайăх фермăсем енĕпе, государство умĕнчи парăмсене вăхăтра тултарса пырас тĕлĕшпе кăçал чылай ялсоветсем выставкăра пулма пултараççĕ. Вĕсене палăртса, документсене йĕркеллĕ хатĕрлесе парас ĕçе тимлĕн тытăнни кирлĕ.

Вырăнсенче партипе совет органĕсем выставкăна хатĕрленес ĕçе татăклăнах лайăхлатмалла. Вăл ĕçе вĕсен хăйсен аллине илмелле. Кандидатсем тăратассине вăраха яма юрамасть, çитес вунвуникĕ кун хушшинче вăл ĕçе туса пĕтермелле. Выставка уçăличчен вăхăт нумай юлмарĕ. Кандидатсем çинчен документсене йĕркелес ĕçе вăраха хăварса пыни ялхуçалăх ĕçĕнче малта пыракан стахановецсене выставкăра пулассинчен аякра тăратса хăварма пултарать. Выставкăра пулма тивĕçлĕ çынсене пĕрне те выставкăн участникĕ тумасăр хăвармалла мар.

Ялхуçалăх выставки — колхозлă ялта социализмлă çĕр ĕçне анлăн сарса пымалли хăватлă вăй пулса тăрать. 1941 çулти выставкăна хатĕрленсе, пирĕн кăçал татах та пысăкрах тырпул туса илессишĕн районсем, колхозсем тата бригадăсем хушшинче социализмлă ăмăртăва анлăн сармалла, малта пыракан колхозсен опычĕсене пур колхозсене те куçарассишĕн кĕрешмелле. Уйрăм районсенчи руководительсем çакна хисепе илмеççĕ-ха.

Куславкка районĕнчи «Динамо» колхоз çулсеренех Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулать. Колхоз чăнахах та нумай ĕçсем тăрăх пит те паха примерсем кăтартса пырать. Анчах районри руководительсем çак колхозăн хаклă опытне ытти колхозсене куçарас тĕлĕшпе нимех те тумаççĕ. «Динамо» колхозпа юнашар колхозсемех, район хăй те, вăйлă тырпулшăн çителĕклĕ кĕрешмеççĕ, ку ĕçре вĕсем юлса пыраççĕ. Куславкка районĕ кăçал та çуракине начар хатĕрленет.

Çакна çирĕп асра тытни кирлĕ: ялхуçалăх ĕçĕнче малта пыракансен пуçарăвĕ, вĕсен опычĕ колхоз производствин культурине çӳле хăпартма пулăшакан хăватлă вăйсем пулса тăраççĕ. Партипе совет органĕсем енчен çав пуçарăва куллен аталантарса, вăйлатса пыни кирлĕ. Вĕсен малта пыракан колхозсен опычĕсене ытти çĕре куçарас ĕç çине государствăллă, ответлă ĕç çине пăхнă пек пăхмалла. Ĕçре тĕрĕслесе пăхнă опыта кашни колхоза, кашни бригадăна куçармалла.

1941 çулти выставкăна хатĕрленсе пынă май социализмлă ăмăртăва сарни начар ĕçлекен колхозсене малта пыракан колхозсен картне лартма пулăшмалла. Колхозлă ялсенче халĕ производствăллă çĕкленӳ вăйланса пырать. Партин XVIII конференцине хатĕрленнĕ май, колхозсенче, машинно-тракторнăй станцисенче çуракине большевикла хăвăртлăхсемпе хатĕрленсе пырассишĕн, пулас вăйлă тырпулшăн кĕрешес ĕçе вăйлатаççĕ. Çак производствăллă çĕкленӳпе государство умĕнчи парăмсене вăхăтра парса татас, выльăх-чĕрлĕхсене ăшă пӳлĕмсенче тутă тытса усрас ĕçре, колхозсемпе совхозсен тата машинно-тракторнăй станцисене выставкăра пулма тивĕçлĕ тăвассишĕн кĕрешес ĕçре анлăн усă курмалла.

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĔН УКАЗĔ

СССР Шалти Ĕçсен Халăх Комиссарне Л. П. Берия юлташа Государство Хăрушсăрлăхĕн Генеральнăй Комиссарĕн званине парасси çинчен

СССР Шалти Ĕçсен Халăх Комиссарне Лаврентий Павлович **Берия** юлташа Государство Хăрушсăрлăхĕн **Генеральнăй Комиссарĕн** званине парас.

СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиумĕн Секретарĕ А. ГОРКИН.

Мускав, Кремль. 1941 çулти январĕн 30-мĕш.

КОММЮНИКЕ

Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕпе Германи хушшинчи чикĕри правăллă отношенисем çинчен тунă договора ратификацилени тата ратификациллĕ грамотăсене улăштарса илни çинчен

1941 çулти январĕн 30-мĕшĕнче Мускавра СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ тата Ютçĕршыв Ĕçĕсен Халăх Комиссарĕ В. М. Молотов тата Германи Посолĕ граф фон дер Шуленбург чикĕри правăллă отношенисем çинчен 1940 çулти августăн 31-мĕшĕнче Берлинра тунă договора тата ăна тивекен Протоколсемпе ытти документсене ратификацилени çинчен калакан грамотăсене улăштарса илнĕ.

Чикĕри правăллă отношенисем çинчен тунă Договора, ССР Союзĕпе Германи хушшинче туслăх тата чикĕ çинчен 1939 çулти сентябрĕн 28-мĕшĕнче тунă Договор çинче çирĕпленсе тăракан Договора, ССР Союзĕн Правительствипе Германи Правительстви 1940 çулти декабрĕн 5-мĕшĕнче ратификациленĕ, çапла вара вăл договор çав кунах вăй илнĕ.

Халăха вĕрентес ĕç работникĕсен Пĕтĕм Российăри канашлăвĕ

Январĕн 29-мĕшĕнче халăха вĕрентес ĕç работникĕсен Пĕтĕм Российăри канашлăвĕнче РСФСР Наркомпросĕн пуçламĕшпе вăтам шкулсен управленийĕн начальникĕ Парфенова юлташ тунă доклад тăрăх пренисем пынă. Пренисенче Калмык АССР Çутĕç Халăх Комиссарĕ Мостовой юлташ, халăха вĕрентес ĕçĕн Челябинск облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Дудкин юлташ, халăха вĕрентес ĕçĕн Сталинград облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Родионов юлташ, СССР Верховный Совечĕн депутачĕ Мускаври 175-мĕш номерлĕ вăтам шкул директорĕ Леонова юлташ, РСФСР наукăсен тава тивĕçлĕ деятелĕ Чехов юлташ, РСФСР Çутĕç Халăх Комиссарĕн заместителĕ Сергеенков юлташ т. ыттисем те тухса каланă.

Халăха вĕрентес ĕçĕн Сталинград облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Родионов юлташ шкулсен паспортне тунин, шкул çурчĕсене инвентаризацитунин опычĕ çинчен каласа панă. Паспорт пур пулсан, практикăлла чылай ыйтусене татса пама, сăмахран, çĕнĕ шкулсем тума кирлине палăртма, средствăсене тĕрĕс вырнаçтарса тухма т. ытти ĕçсене тума пулать.

Мускаври 175-мĕш номерлĕ вăтам шкул директорĕ Леонова юлташ совет учителĕн ачасене воспитани парас ĕçри рольне хăпартасси çинчен, учителĕн квалификацине ӳстерме кирли çинчен каланă.

—Нумай учительсене,—тенĕ Леонова юлташ,—хăйсене кирлĕ пĕлӳлĕхе илме паллă сроксем кăтартса панă, çав учительсем мĕн тунине тĕрĕслес пулать.

Леонова юлташ малалла шкул ачисене вĕренӳре ĕлкĕрсе пымалла тăвас ĕçре комсомол организацийĕсем мĕнле вырăн йышăнса тăни çинчен каланă.

РСФСР Çутĕç Халăх Комиссарĕн заместителĕ Сарычева юлташ тухса каласан, Парфенова юлташ юлашки сăмах каланă хыççăн, РСФСР Наркомпрос шкулĕсен государство научно-исследовательский институчĕн директорĕ профессор Всесвятский вĕренекенсене практикăлла хăнăхусем парасси çинчен доклад тунă. Старогородск шкулĕнче (Курск облаçĕ) биологине, химине, физикăна, математикăна, черчение вĕренмелли, программăсен кашни разделнех кирлĕ пек практикăлла занятисем кĕртнĕ. Тăтăшах совхозсемпе колхозсене экскурсисемпе каяççĕ. Ялхуçалăх производствин уйрăм отраçлисене вĕренеççĕ.

Юлашкинчен профессор Всесвятский институт вĕренӳ планĕсемпе программисене çĕнĕрен пăхса тухас тĕлĕшпе тăвакан ĕçсем çинчен каласа панă. (ТАСС).

М. И. Калинин юлташ выступленийĕ

Январĕн 30-мĕшĕнче автономлă республикăсенчи Çутĕç Халăх Комиссарĕсен, халăха вĕрентес ĕçĕн облаççемпе крайсенчи отделĕсен заведующийĕсен Пĕтĕм Российăри канашлăвĕнче шкулсен государство научно-исследовательский институчĕн профессорĕ Всесвятский тунă доклад тăрăх пренисем пуçланнă. Пренисенче халăха вĕрентес ĕçĕн Рязань облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Вислов юлташ, халăха вĕрентес ĕçĕн Воронеж облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Соколов юлташ, ачасен Шверник ячĕпе тăракан центральнăй технически станци директорĕн заместителĕ Куличенко юлташ тата ыттисем те тухса каланă.

Халăха вĕрентес ĕçĕн Новосибирск облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Яковлев юлташ Сталинскри чи лайăх учительсенчен пĕрин — Голько юлташăн опычĕ çинчен каласа панă. Голько юлташ нумай уроксене лабораторире ирттерет. Ачасем тĕрлĕ приборсемпе хăйсем тĕллĕн ĕçлеççĕ. Киле парса янă заданисене пурнăçа кĕртсе, шкул ачисем занятисем валли кирлĕ приборсене хăйсем туса хатĕрлеççĕ. Голько юлташ вĕрентсе кăларнă ачасенчен нумайĕшĕ заводсенчи лабораторисенче ăнăçлăн ĕçлеççĕ.

Халăха вĕрентес ĕçĕн Иваново облаçĕнчи отделĕн заведующийĕ Батюшкин юлташ Ивановора, пиравăр хулинче, ачасене вĕсен ашшĕсен профессийĕпе паллаштарни çинчен каласа панă. 49-мĕш номерлĕ шкулта шкул шефĕ—Меланжевой комбинат пулăшнипе кружоксем организациленĕ. Вăл кружоксене фабрикăсенчи стахановецсем ертсе пыраççĕ.

Канашлура СССР Верховный Совет Президиумĕн Председателĕ М. И. Калинин юлташ тухса каланă. Хăйĕн сăмахĕнче Калинин юлташ вĕрентӳпе воспитани парас ĕçри ыйтусем çинче чарăнса тăнă.

М. И. Калинин юлташ выступленине питех те пысăк тимлĕхпе итленĕ. (ТАСС).

* * *

Плана ирттерсе тултараççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. (Хамăр корр.). Древкомбинатри 3-мĕш номерлĕ цех коллективĕ (цех начальникĕ комсомолец-инженер Митрофанов юлташ) ăмăртăва сарса пынă май паха результатсем кăтартать. Январĕн 26-мĕшĕнче цех плана 106,3 процент тултарнă.

Цехра нормăна икшер хут ирттерсе тултаракансен хисепĕ те ӳссех пырать. Н. Кочетков, А. Шалфеев, Ф. Максимов, Н. Павлов стахановецсем ялан нормăна 200—250 процент, уйрăм кунсенче унтан та ытларах тултараççĕ. Сăмахран, А. Шалфеев юлташ январĕн 27-мĕшĕнче сменăри нормăна 4 сехет хушшинчех 170 процент тултарнă.

Юлашки вăхăтра 4-мĕш номерлĕ цех коллективĕ те плана ирттерсе тултарса ĕçлеме пуçларĕ. Январĕн 27-мĕшĕнче цех 27.500 тенкĕлĕх продукци туса кăларса плана 112,8 процент тултарнă.

Х. Л.

Ялхуçалăхĕнче малта пыракан çамрăк колхозник-йĕлтĕрçĕсене кĕтсе илессине организацилесси çинчен

Ялхуçалăхĕнче малта пыракан çамрăксен слечĕн участникĕсем Шупашкар хулине, Хĕрлĕ площаде, февралĕн 2-мĕшĕнче кăнтăрла иртсен 14 сехетре çитмелле.

Çамрăк колхозник-йĕлтĕрçĕсене кĕтсе илме спорт обществисенчи физкультурниксен колоннисем 13 сехет те 30 минутăра пухăнаççĕ. Колоннăсене йĕркелессишĕн спорт обществисем уйăрнă командирсем ответлă пулса тăраççĕ. Хĕрлĕ площаде пĕрле кайма физкультурниксем пухăнмалли вырăнсене спорт обществисем хăйсем палăртса хураççĕ.

Колоннăсене ертсе пыма ВКП(б) хула комитечĕн çарĕç отделĕн заведующине Г. Алексеев юлташа хушнă.

Слет участникĕсене кĕтсе илнĕ ятпа ирттерекен митинг 14 сехет те 10 минутăра пуçланмалла.

ВКП(б) Обкомĕн, хула комитечĕн, Верховный Совет Президиумĕн членĕсем, Халăх Комиссарĕсем, СССР, РСФСР, ЧАССР Верховный Совечĕн депутачĕсем, хула Совет депутачĕсем, ВЛКСМ Обкомĕпе хула комитечĕн членĕсем трибуна çине хăйсен мандачĕсемпе кĕреççĕ. Ытти çынсене пурне те ятарласа панă пропусксем тăрăх кĕртеççĕ.

Ялхуçалăхĕнче малта пыракан çамрăк колхозниксен слетне ирттерес тĕлĕшпе ĕçлекен республикăри штаб.

ÇУЛ ÇИНЧЕ

Республикăри штаба пĕлтернĕ тăрăх, январĕн 30-мĕшĕнче Елчĕк, Пăрачкав, Шăмăршă, Первомайский районĕсенчи делегатсен командисем Шупашкара килме тухнă.

Шăмăршă районĕн команди çав кунах Комсомольский районри Бикмурзино ялне çитнĕ. Колхоз çамрăкĕсем командăна йĕлтĕрсемпе тухса ăшшăн кĕтсе илнĕ. Апат çисе каннă хыççăн, кино курнă. Унтан колхозри стахановецсемпе тĕл пулса калаçнă. Çавăн пекех, Елчĕк районĕн команди те тухнă кунах Канаш районĕнчи Сиккасси ялне çитнĕ.

Ĕнер ирхине 8 сехетре Тăвай, Хĕрлĕ Чутай, Вăрмар, Йĕпреç, Комсомольский т. ыт. районсенчен те йĕлтĕрçĕсен командисем çул çине тухнă.

Йĕлтĕрçĕсем пурте хаваслă тата хастарлă.

* * *

Çуракине ăнăçлăн хатĕрленекен колхозра

Октябрьский районри «Память Ленина» колхозри коммунистсем колхоз производствине аталантарса пырас, колхозниксемпе колхозницăсене пуян та культурăллă пурнăçпа пурăнакан тăвас тĕлĕшпе тăрăшса ĕçлеççĕ. Колхоз иртнĕ çулти ялхуçалăх çулне начар мар вĕçлерĕ. Колхозниксем хăйсем тунă ĕçкунĕсем тăрăх тĕштырă, пахча-çимĕçсем тата укçа йышлăн илчĕç.

Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци ячĕпе пыракан социализмлă ăмăртăва хутшăнсан, колхозра çуракине хатĕрленесси татах та вăйланчĕ. Колхозниксемпе колхозницăсем вăйлă тырпул туса илесси çуракине тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илнинчен тата ăна кĕске срокра пысăк пахалăхпа ирттернинчен килнине аван пĕлсе тăраççĕ. Çавăнпа халĕ кашни бригада хĕрсе çуракине хатĕрленет.

Колхоз 302 гектар çинче юр тытнă. Çуракинче акма çителĕклĕ таран сортлă вăрлăхсем хатĕрленĕ, вĕсене тасатнă. Ялхуçалăх машинисене юсаса пĕтернĕ. Бригадăсем удобренисем ытларах хатĕрлессишĕн тăрăшса ĕçлеççĕ. 120 центнер минераллă удобрени кӳрсе килнĕ, уя икĕ пин лав тислĕк кăларнă.

Çураки ăнăçлăхĕ лаша кӳлмелли хатĕрсем çителĕклĕ тата юсавлă пулнинчен те килет. Çавна шута илсе колхозра транспорт хуçалăхне йĕркеленĕ.

Декабрь уйăхĕнчен агрокружок ĕçлеме тытăннă. Çав кружокра 33 çын вĕренет. Занятисене колхозри агроном Ф. Павлов юлташ эрнере икĕ хутчен ирттерет.

Колхозрах хата-лаборатори организациленĕ. Ун валли инвентарьсемпе оборудованисем чылай туяннă.

П. Племянников.

* * *

Йĕлтĕрçĕсен кросне хатĕрленсе çитрĕç

Шăхасанти вăтам шкулта йĕлтĕрçĕсен кросне тĕплĕн хатĕрленсе çитнипе кĕтсе илеççĕ. Унта кроса 20 команда хутшăннă. Ку командăсем кроса хатĕрленсе пынă май ăмăртусенче тата тренировкăсенче пулчĕç.

Тренировкăсенче хăшпĕр комсомолецсем лайăх тĕслĕхсем кăтартрĕç. В. Михайлов, Н. Никольский юлташсем 10 километрлă дистанцине 45 минутăра чупса тухрĕç. Вĕсем йĕлтĕрçĕсен кросĕнче малти вырăна тухассишĕн кĕрешеççĕ.

В. МИХАЙЛОВ.

* * *

ÇĔРПУ. Педучилищере вĕренекенсем те йĕлтĕрçĕсен кросне хатĕрленсе çитрĕç. Кроса хутшăннисенчен ГТО значокĕн хĕллехи нормисене 176 çын панă.

П. ПЕТРОВ.

СОВЕТ СОЮЗĔ ТĂРĂХ

Вырăнти промышленноçăн çĕнĕ предприятийĕсем

1941 çулта Коми АСС Республикинче çĕнĕрен 224 предприяти тăваççĕ. Кăçалхи çул республикăри вырăнти промышленноçăн 12 миллион тенкĕлĕх тавар туса кăлармалла.

Апат-çимĕç промышленноçĕ чылай анлăланать. Çитерсе самăртма 2.000 сысна тăрататççĕ. Ухутара тытса 500 тонна кайăк-кĕшĕк какайĕ хатĕрлеме, вăрмансенче 700 тонна çырла, 500 тонна кăмпа пухма палăртнă. Юханшывсемпе кӳлĕсенче 2.000 тонна пулă тытма шутлаççĕ.

Молдавин çĕнĕ районĕсенче

КИШИНЕВ. Молдавин кăнтăр пайĕсенче çуркунне умĕнхи кунсем пуçланнă. Бендеры уездĕнче улма-çырла сачĕсем 6.574 гектар çĕр йышăнса тăраççĕ. Вĕсене халĕ кирлĕ пек тирпейлесе йĕркелеççĕ.

Кăçалхи çуркунне Бессарабири тулăх çĕрсем çинче пирвайхи МТС-сем, нумаях пулмасть организациленĕ 100 ытла колхоз ĕçлеме пуçлаççĕ. 7 шкулта 832 хресчене—нумаях та пулмасть чухăнсемпе батраксем пулнă, пуçласа трактор курнă çынсене трактор ĕçне вĕрентеççĕ. Шоферсене, токарьсене, слесарьсене вĕрентсе хатĕрлеççĕ.

Январĕн 30-мĕш. (ТАСС).

Хут кăларассине ӳстернĕ

КРАСНОКАМСК (Молотов облаçĕ). Камскри комбинатăн хут фабрикин коллективĕ, Пĕтĕм Союзри XVIII партконференцине тивĕçлипе кĕтсе илес тĕлĕшпе ăмăртса ĕçлесе, кунран кунах планран ирттерсе вуншар тонна хут туса кăларать.

Коммунистсем Рогачев, Коновалов, Яковлев январьте хут кăларакан машинăн хăвăртлăхне ӳстернĕ, çакă вăл сменăра хут туса кăларассине 5—6 тонна чухлĕ ӳстернĕ. Рогачев, Коновалов тата Яковлев юлташсем заданине ытлашшипех тултарнипе пĕрремĕш сортлă хут кăларассине 92 процента ситернĕ.

Киргиз ССР 15 çул тултарнă тĕле. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: «Тарапкар» ялхуçалăх артелĕнчи колхозниксем (Иссык-Куль облаçĕнчи Тюп районĕ) район центрне кино курма каяççĕ. А. Бахвалов фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС).

Советлă Эстонири физкультурăпа спорт

ТАЛЛИН, Хуласенче ирĕклĕ спорт обществисем — «Динамо», «Локомотив», «Спартак» обществисем т. ыт. те организацилеççĕ. Учебнăй заведенисемпе шкулсенче пуринче те спорт коллективĕсем пулаççĕ.

Кăçалхи çул физкультурăпа спорт ĕçне вăйлатма икĕ миллион тенкĕ уйăрнă. Буржуаллă Эстони бюджетĕнче расходсен çакăн пек графи пачах та пулман

Ленинград облаçĕн çĕнĕ районĕсенчи вырăнти промышленность

ТЕРИОКИ. Ленинград облаçĕн Карельский перешеекри çĕнĕ районĕсенче вырăнти промышленность хăвăрт аталанса ӳссе пырать. Каннельярви районĕнче промкомбинат пулать. Сĕтел-пукан фабрикипе обоз мастерскойĕ тăваççĕ. Икĕ торфозавода çĕнĕрен юсаса ĕçе яраççĕ. Часах çĕвĕ, трикотаж тата гранитоль фабрикисем ĕçлеме пуçлаççĕ. Териокири çăкăр заводне пысăклатаççĕ. (ТАСС).

Рационализаторла сĕнӳсем

ЧИМКЕНТ. Калинин ячĕпе тăракан заводра изобретательствăн обществăллă смотрне ирттернĕ. Смотра ирттернĕ вăхăтра Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци ячĕпе рационализаторла сĕнӳсем 76 сĕнӳ панă.

Партактив çар ĕçне вĕренет

МАГНИТОГОРСК. Магнитогорскра парти, комсомол тата совет ĕçĕнчи ертсе пыракан 400 работник тăтăшах çар ĕçне вĕренсе пыраççĕ.

Çар ĕçне вĕренмелли программăна 100 сехетлĕх шутласа тунă. Партактив Хĕрлĕ Çарти политикăлла ĕçпе паллашать, топографине, перес ĕçе, стройпа тактика ĕçне вĕренет.

Йĕлтĕр спорчĕ çине уйрăмăнах тимлĕн пăхаççĕ. Канмалли кунсенче тикĕс мар вырăнсем тăрăх йĕлтĕрлĕ походсем туса ирттереççĕ.

Орденлă колхоз 20 çул тултарнă

БАРНАУЛ. Шипуновский районри Молотов ячĕпе тăракан колхоз-орденоносец хăй 20 çул тултарнине уявлать. Ăна виççĕмĕш хут ĕнтĕ Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкине яма кандидата тăратнă. Колхоз председателĕ пулса виççĕмĕш çул ĕнтĕ СССР Верховный Совечĕн депутачĕ Ф. М. Гринько юлташ ĕçлет.

Колхоз тĕштырăпа технически культурăсем акса тăвать, ĕнесем, сыснасем, сурăхсем, лашасем, чăх-чĕп, хурт-хăмăр ĕрчетет. Вăл Алтайра сад лартса ӳстерес ĕçĕн пионерĕ пулса тăрать. Хуçалăхăн тĕрлĕ отраçлисем çулталăкра пĕр миллион тенкĕ ытла доход параççĕ. Ялта электростанци, саслă кинотеатр, кашни пӳртрех радио пур.

В. И. Ленин памятникĕсем

ТЕЛАВИ (Грузин ССР). В. И. Ленин вилнĕренпе 17 çул тултарнă кун районра Владимир Ильичăн çĕнĕ памятникĕсене—8 памятник—уçнă. Саниорти колхозниксем ĕççыннисен çулпуçĕн памятникне ялсовет садĕнче лартнă. Ленин памятникĕсене Цинандальски тата Напареульски совхозсен паркĕсенче, Телавири пурçăн фабрикин садĕнче тата ытти вырăнсенче те лартнă.

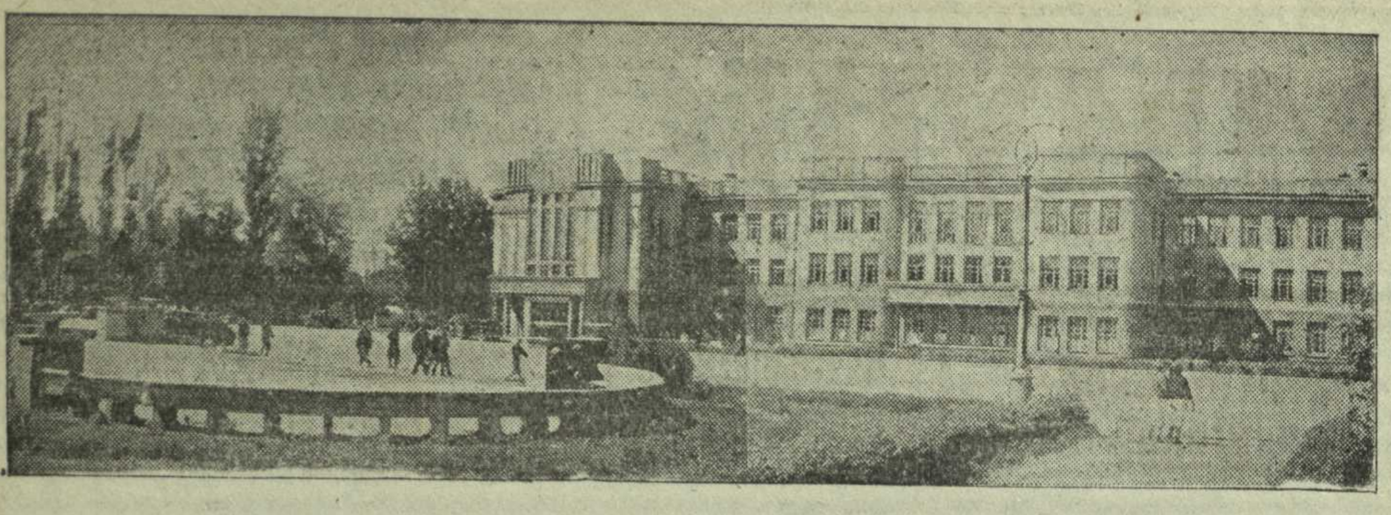

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Киргиз СС Рес публикин столицинчи — Фрунзе хулинчи Хĕрлĕ площадь тата Правительство çурчĕ. Бахвалов фото-ӳкерчĕкĕ (ТАСС).

А. ВАГОВ
Киргизири Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн Центральный Комитет секретарĕ

ТЕЛЕЙЛĔ ÇĔРШЫВĂН ТЕЛЕЙЛĔ ХАЛĂХĔ

(Киргиз ССР 15 çул тултарнă тĕле)

Телейлĕ киргиз халăхĕ, Киргизири пĕтĕм ĕçсыннисем хăйсен республики 15 çул тултарнине паллă тăваççĕ Ленин—Сталин партийĕн ялавĕ айĕнче Киргизири ĕçсыннисем, аслă вырăс халăхĕ пулăшнипе, Советсен влаçне туса хучĕç, граждăн вăрçин çулĕсенче совет влаçне тăшмансем тапăннинчен сыхласа хăварчĕç. Çав ялав айĕнче пырса Киргизири ĕçсыннисем чечекленекен республика туса хучĕç, социализмлă промышленность турĕç, ялхуçалăхне социализмла урăхлатса çĕнетрĕç, чухăнлăха пĕтерсе хучĕç, формипе нациллĕ, содержанийĕпе социализмлă культурăна халиччен пулманла çӳле çĕклерĕç.

Социализмлă Киргизия тунă çитĕнӳсем вĕсем—ленинла-сталинла наци политикин триумфĕ, пролетариллĕ интернационализм çĕнтерни, марксистла-ленинла вĕрентĕвĕн пурне те çĕнтерекен вăйĕн мухтавĕ пулса тăраççĕ.

Çине тăрса тимлĕн, тăтăшах кĕрешнине тата ĕçленине пула киргиз халăхĕ, ĕçсыннисен аслăран та аслă çулпуçĕсем—Ленинпа тата Сталинпа пĕрле коммунистла парти ертсе пынипе, ССР Союзĕнчи мĕнпур халăхсемпе туслăн ĕçлесе пырса, хăйсен çĕршывĕн сăн-питне палламалла марах улăштарчĕç.

Киргиз халăхĕн нумай ĕмĕрсем хушши пыракан историйĕ пуян та илемлĕ. Вăл истори сĕм аваллăхранах пуçланса каять. Пирĕн эра пуçланиччченех киргизсем хăйсене тĕллĕн уйрăм государство пулса пурăннă. Никама пăхăнмасăр ирĕклĕн пурăнассишĕн кĕрешсе, ютçĕрсенчен килнĕ захватчиксене хирĕç татти-сыпписĕр пынă вăрçăсен вут-хĕмĕнче ирĕклĕхе юратакан, хăюллă та паттăр киргиз халăхĕ туптанса тухнă.

Патша колонизаторĕсем вăл халăха чухăна тăратса тата юхăнтарса хăварнă. Киргизсене тырă пулман çеçенхирсене, чуллă сăрт хĕррисене, сăртсем çине хăваласа янă. Ĕçсыннисем икĕ хутлă пусмăр айĕнче асапланнă. Вырăс капиталисчĕсем, чиновникĕсем, кулакĕсем, вырăнти байсемпе манапсем пурте пĕр шухăшлă пулса, киргиз ĕçсыннийĕсене хаяррăн эксплоатациленĕ.

Ĕçсыннисем патша самодержавийĕн колонизаторла политикине кураймасăр тарăхса çĕкленсе тăнă. 1916 çулта восстани хыпса тухнă. Çакă вăл наципе ирĕке кăларассишĕн вырăс царизмне хирĕç, вырăнти байсемпе манапсене хирĕç пыракан тĕрĕслĕхлĕ вăрçă пулнă.

Восстани пуçласа янă киргизсене патша правительстви тискеррĕн путарса лартнă. Киргиз халăхĕн шучĕ пысăккăн чакнă. Юрлă перевалсем урлă каçса вуншар пин çынсем Китая тарнă.

Октябрьти Социализмлă Аслă революци киргиз халăхне ĕмĕрсем хушши пынă нушалăхпа пусмăрлăхран çăлса кăларчĕ.

Халĕ ĕнтĕ хĕвеллĕ Киргизин картти çине пăхăр-ха!

Сăртсенче, айлăмсенче, сăрт сĕвекĕсенче, çӳллĕ сăртлă платосенче юмахри пек пуян минералогиллĕ коллекци пур. Республикăри çĕр айĕнче аслă ученăй Менделеев кăтартса панă элементсенчен пурне те пекех тупма пулать. Çутçанталăк çĕркăмрăк, нефть, шурă тăхлан, цинк, ылттăн, кĕмĕл, сурьма, ртуть, мышьяк, кӳкĕрт, молибден, вольфрам, радий тата ытти усăллă япаласене республикăн анлă территорийĕ тăрăх сапаласа тухнă.

Патша правительстви Киргизи çине Российăн чĕртавар хушмалчи çине пăхнă пек пăхнă, кунта промышленность тăвассишĕн пачах тăрăшман. Нимĕнле механизацисĕр кустарлă темиçе предприятире алă вăйĕпе ĕçлесе пурăннă, ĕçĕ каторгăри пек йывăр пулнă,—совет влаçĕн аллине патша колонизаторĕсенчен çаксем çеç куçнă пулнă.

Ĕлĕк çурма-пушхирлĕ край пулнă çĕршыва большевиксем чĕрĕ пурнăç вĕрсе кĕртрĕç. Сталинла пятилеткăсен çулĕсенче Киргизири айлăмсемпе сăртсем çинче индустри стройкисем çутăлса ялкăшма пуçларĕç. Киргизия Вăтам Азине топливо тăратакан тĕп база пулса тăчĕ. Кзыл-Кия, Сулюкта, Таш-Кумыр т. ыт. кăмрăк рудникĕсем çĕршыв валли çулсеренех çĕршер пин тонна çĕркăмрăк параççĕ. Нефть, цветной тата сайра тĕл пулакан металсем енчен пуян вырăнсемпе ĕçлесе усă кураççĕ. Республикăра çĕркăмрăк тата апат-çимĕç промышленноçĕ уйрăмах ăнăçлăн аталаннă. Юлашки çулсенче сталинла пятилеткăсене пурнăçа кĕртнине пула советăн малта пыракан техникипе хĕçпăшаллантарнă шултра предприятисем чылай туса лартнă. Ошра пурçăн фабрики, аш-какай комбиначĕ, арман комбиначĕ, ремонтно механически завод, сахăр тата çĕрмамăк тасатакан заводсем, табак фабрики.

Промышленность туса кăларакан пĕтĕм продукци хисепĕ 1913 çултипе танлаштарсан 160 хут ӳсрĕ. Халăх хуçалăхĕнче промышленность тӳпи иртнĕ çулта 50 процент ытла пулнă.

Вунпиллĕк çул хушшинче ялхуçалăхĕнче калама çук пысăк улшăнусем пулса иртрĕç. Киргизия пысăк тухăçлă сахăр кăшманĕ, çĕрмамăк, тĕшты тата ытти продукцисем туса илекен çĕршыв, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе вăйлатса янă край пулса тăчĕ.

Республикăри пĕтĕм акакан çĕр лаптăкĕн 99,9 процентне колхозсемпе совхозсем ĕçлесе тăраççĕ. Колхозсем 190 пин хуçалăха ытла пĕрлештерсе тăраççĕ. Киргизири совхозсем Совет Союзĕнчи совхозсен малти ретне тухрĕç.

Киргизири ялхуçалăхĕ малта пыракан техникăпа хĕçпăшалланнă. Республикăн социализмлă уйхирĕсенче 5000 ытла тракторсем, 1000 ытла комбайнсем, калама çук нумай автомобильсем, молотилкăсем, сеялкăсем, триерсем тата ытти сложнăй машинăсем ĕçлеççĕ. Ялхуçалăх производствин тĕп процесĕсене механизациленĕ.

Киргизири колхозсем тĕнчере чи пысăк тухăçлă сахăр кăшманĕ туса илеççĕ; 1940 çулта гектар пуçне вăтам шутпа 430 центнер сахăр кăшманĕ туса илнĕ.

Çĕрмамăк уйхирĕсенчи стахановецсем халиччен курман пысăк тухăç илеççĕ. Киргизири хлопководсем — Сали Алимов, Сабиткул Мамарасулов, Инохан Исмаилова, Алля Анаров ертсе пыракан звеносем гектартан 100-шер центнер е унтан та ытларах çĕрмамăк пуçтараççĕ.

Республикăра социализмлă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕç ăнăçлăн аталанса пырать. Выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçĕн хăвăртлăхĕсем тĕлĕшпе Киргиз ССР Совет Союзĕнче малти вырăнсенчен пĕрне йышăнса тăрать: СССР Наркомземĕ Киргизине куçса çӳрекен Хĕрлĕ ялав панă.

ССР Союзĕн Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) «Колхозсенче обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе вăйлатмалли мероприятисем çинчен» йышăннă постановлени республикăра выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçре калама çук пысăк вырăн йышăнса тăчĕ. Халĕ ĕнтĕ кашни колхозрах пĕрреren кая мар выльăх-чĕрлĕх ĕрчетекен таварлă ферма пур. 1939—1940 çулсенче кăна çĕнĕрен 3400 ферма организациленĕ. Выльăхсен хăвăртлăхĕ татти-сыпписĕр лайăхланса пырать. Сăмахран, юлашки пиллĕк çул хушшинче çинçе çăмлă сурăхсемпе мериноссен хисепĕ 122.335 пуçран 766.968 туса çитрĕ.

Колхозниксен ырă пурнăçĕ калама çук пысăккăн ӳссе карĕ. Ултă çул хушшинче колхозсен пĕтĕм доходĕ вунă хута яхăнах ӳсрĕ. Республикăра миллионер-колхозсем 80 колхоз ытла шутланаççĕ. Нумайĕш колхозсенче стахановецсен çемьисем çулталăкне 20—25 пин тенкĕ тупăш илеççĕ.

Колхозсенче стахановла движени анлăн саралса пырать.

Колхозниксен творчествăллă пуçарулăхĕ иксĕлми çăлкуç пек тапса тăрать. Республикăра шывшăн, çĕнĕ çĕрсемпе усă курма пуçлассишĕн, гектартан 50—100 центнер çĕрмамăк тата 500 — 700—1000 центнер сахăр кăшманĕ туса илессишĕн халăх движенийĕ сарăлса кайнă.

Киргиз халăхĕн формипе нациллĕ, содержанийĕпе социализмлă культури чечекленсе карĕ. Ĕçсыннисен йышлăран та йышлă массисем вĕренсе образовани илме пултараççĕ. Пуçламăш тата туллимар вăтам шкулсенче 328.695 ача вĕренет—çак вăл революцичченхипе танлаштарсан 46 хут ытларах пулать. Аслă вĕренӳ заведенийĕсем 6, техникумсем 34 тунă. Халăхăн 70 проценчĕ ытла хутла пĕлет. Киргиз халăхĕн революцичен хăйĕн çырулăхĕ пулман пулсан, халĕ вăл хăйĕн большевикла пичетне туса хучĕ. Республикăра 63 хаçат, 5 журнал тухса тăраççĕ.

Социализм акынсен, сказительсен нумай ĕмĕрсем хушши аталанса пынă искусствине пĕтĕм илемлĕхĕпе тепĕр хут чĕртсе тăратрĕ. Киргизсен оперине, балетне тунă. 1939 çулта Мускаври декада вăхăтĕнче демонстрацилесе панă Киргизи искусствине пысăккăн хакларĕç. Совет правительстви республикăн 71 артистне орденсемпе тата медальсемпе наградăларĕ.

Кадрсене воспитани парса ӳстерес тĕлĕшпе пысăк ĕç туса ирттернĕ, нациллĕ интеллигенци ӳссе çитĕнчĕ. Халăхăн шанчăклă ывăлĕсемпе хĕрĕсем политикăллă ĕçе, государство ĕçне хутшăнаççĕ. Шахтер пулнă Кулатов—халĕ Киргиз ССР Совнаркомĕн председателĕ. Колхоз председателĕ пулнă Толубаев—халĕ Киргиз ССР Верховный Совет Президиумĕн председателĕ. Совхозсен Халăх Комиссарĕ Сеитов нумаях та пулмасть зоотехник пулса ĕçленĕ. СССР Верховный Совечĕн депутатне Кайназарова, СССР Халăх артистне Малдыбаева т. ыт. пурте пĕлеççĕ.

Партин Центральный Комитечĕ, Сталин юлташ хăй ертсе пынипе Киргизи большевикĕсем кĕрешӳпе çĕнтерӳсен пысăк çулне утса тухрĕç. Киргизири парторганизацисем халăх тăшманĕсене хирĕç—троцкистсене, бухаринецсене тĕрлĕ йышши контрреволюциллĕ буржуаллă националистсене хирĕç таткăлăн кĕрешсе пычĕç. Социализмăн тăшманĕсене тăрă шыв çине кăларса çĕмĕрсе тăкнă. Халăх тăшманĕсене хирĕç кĕрешсе, социализм строительствишĕн кĕрешсе Киргизири коммунистла парти ӳссе пиçĕхрĕ. Киргизири большевиксен вунсакăр пин çынлă отрячĕ партин çулĕйĕрĕнчен кирек мĕнле те пулин пăрăнакансене хирĕç малашне те таткăлăн кĕрешсе пырĕ, республикăн умне ВКП(б) Центральный Комитечĕ, Сталин юлташ лартнă задачăсене пурнăçа кĕртессишĕн ывăнма пĕлмесĕр ĕçлĕ.

Социализмлă Киргизин çитĕнĕвĕсем калама çук пысăк, анчах малашлăхсем татах та пысăкрах.

ВКП(б) XVIII съезчĕн историллĕ решенийĕсем, Сталин юлташăн гениллĕ доклачĕ партире тăракан тата партире тăман большевиксем умне, Киргиз СС Республикинчи мĕнпур ĕçсыннисем умне экономикăна, культурăна малалла çĕклентерес малашлăхсем уçса пачĕç.

ССР Союзĕн Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) «Киргиз СС Республикинче ялхуçалăхĕнче тата уйрăмăнах техникăллă культурăсене малалла вăйлатса пырас тĕлĕшпе тумалли мерăсем çинчен» 1940 çулхи сентябрĕн 6-мĕшĕнче йышăннă постановленине киргиз халăхĕ уйрăмăнах пысăк хаваслăхпа кĕтсе илчĕ. Çак постановлени вăл социализмлă Киргизине малалла чечеклентерсе пырассишĕн партипе правительство, аслă Сталин ывăнма пĕлмесĕр тăрăшнине кăтартса парать.

Тăватă çул хушшинче ирригациллĕ хăватлă сооруженисем тумалла, çав сооруженисем халиччен акăнмасăр выртнă 175 пин гектар çĕре шăварса тăма май параççĕ. Çав çĕрсемпе усă курма пуçлани сахăр кăшманĕ лартса тăвассине икĕ хут çурă ытла ӳстерет, çĕрмамăк, табак, çĕрулми лартмалли çĕр лаптăкне, садсен, виноградниксен площадĕсене чылай аслăлатать. Ирригаци ĕçĕ валли, пысăк Чуйски каналпа Орто-Токойски водохранилище строительстви валли тухакан расходсемсĕр пуçне, татах 170 миллион тенкĕ уйăрса параççĕ.

Малашне сахăр завочĕсем 4 завод, механически, цемент, спирт, çавăн пекех тата çĕрмамăк тасатакан т. ыт. предприятисем тумалла. Промышленноçăн çĕнĕ строительстви валли, Союза пăхăнса тăракан предприятисемсĕр пуçне, 270 миллион тенкĕ уйăрса параççĕ. Центральнăй Тянь-Шаньри калама çук пуян Иссык-Куль котловани патне Кант—Рыбачье чугунçулĕ пырать, 150 километр тăршшĕ тăсăлакан çав чугунçул Боомски ущельи витĕр тухать. Тырпул ăнса пулакан Сузамыр айлăмĕ урлă Фрунзе—Джалал—Абат шоссе çулне хывма хатĕрленеççĕ.

Умра йывăр та ответлă задачăсем тăраççĕ. Киргизири большевиксем, киргиз халăхĕ тунă çитĕнӳсемпе лăпланса лармаççĕ. Вĕсем Сталин юлташ «пĕтĕм халăха мобилизациллĕ хатĕрлĕхре тытса тăмалла...» тесе кăтартса панисене çирĕппĕн асра тытаççĕ. Кучухнехи пĕтĕм тĕнчери обстановка кирек-мĕнле кĕтмен ĕçсем кăларса тăратма пултарать. Çакна асра тытса, Киргизири ĕçсыннисем республикăна малалла чечеклентерсе пырас тĕлĕшпе, ССР Союзĕн хуçалăхпа çар хăватне татти-сыппиcĕр тĕреклетсе пырас тĕлĕшпе икĕ хут вăй кăларса тăрăшаççĕ тата ĕçлеççĕ.

Советлă патриотизм туйăмĕпе хавхаланса çĕкленнĕ Киргизири ĕçсыннисем, Пĕтĕм Союзри XVIII партконференци ячĕпе социализмлă ăмăртăва анлăн сарса, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче тата июлĕн 10-мĕшĕнче кăларнă Указсене пурнăçа кĕртсе пырса, ĕç дисциплинине çирĕплетессишĕн тата пысăк пахалăхлă продукцишĕн, хуçалăхлă плансене тултарассишĕн тата ирттерсе тултарассишĕн кĕрешеççĕ.

Çĕнĕрен чĕрĕлсе тăнă киргиз халăхĕ хăйĕн ашшĕне, учительне, тусне, коммунизмăн аслă çулпуçне Сталин юлташа пысăккăн тата вĕçĕмсĕр юратать. Сталинла ирĕк-кăмăл ĕнтĕ киргиз халăхне çĕнĕрен чĕртсе тăратрĕ, Киргизстан сăн-питне çĕнетсе улăштарчĕ. Аслă Сталина юратнине Киргизири ĕçсыннисем социализмлă тăван çĕршыв чапĕшĕн геройла ĕçсем туса палăртса параççĕ.

Партин Сталинла Центральный Комитечĕ тавра, халăхсен çулпуçĕ Сталин юлташ тавра таччăн пĕтĕçнĕ киргиз халăхĕ коммунизмăн çĕнĕ çĕнтерĕвĕсем патне пырать.

П А Р Т И П У Р Н Ă Ç Ĕ

ВКП(б) райкомĕн куçĕ умĕнче

Çĕн Кавал ялĕ район центрĕнчен икĕ километрта ларать. Унта ялсовет исполкомĕ, колхоз, пуçламăш шкул, лавка тата обществăллă организацисем те пур. Анчах ку ял ытти ялсенчен пĕр уйрăмлăхпа палăрса тăрать. Ялти колхозниксем хушшинче кунта районри учрежденисенче ĕçлекенсем нисçтинчен те ытларах. Государство банкĕн районри отделенин управляющийĕ, халăх судьи, бухгалтер, счетовод, инспектор тата ытти нумай тĕрлĕ профессипе ĕçлекенсене тĕл пулатăн. Вĕсем, пурте тенĕ пекех, ĕç хыççăн яла таврăнаççĕ. Çапла ĕнтĕ Çĕн Кавалта культурăллă вăй тата актив та нумай.

Халĕ районра—суйлав кампанин хĕрӳллĕ тапхăрĕ. СССР Верховный Совечĕн Национальноçсен Советне депутат суйлас тĕлĕшпе ĕçлекен суйлав комиссисем тата ĕçсынни депутачĕсен вырăнти Совечĕсене уйрăм округсем тăрăх депутатсем суйлас тĕлĕшпе ĕçлекен комиссисем ĕçе тытăнчĕç. Районри малта пыракан «Арабось» колхоз колхозникĕсем Национальноçсен Советне депутата суйлама С. Е. Белолипецкий юлташа кандидата тăратнă. «Арабось» колхоз колхозникĕсен сĕнĕвне пур колхозсенче те ырлаççĕ. Колхозниксем, рабочисемпе служащисем суйлав кунне çĕнĕ çитĕнӳсемпе кĕтсе илме кĕрешĕве тухаççĕ. Партипе комсомол организацисен, агитаторсен, интеллигенцин халĕ ĕнтĕ коммунистсемпе беспартийнăйсен блокĕн кандидачĕсемшĕн агитацилессине колхозсем, предприятисем, учрежденисем умĕнчи задачăсемпе çыхăнтарса пырса, массăсене ухăçлăн ĕçлеме мобилизацилесе пымалла.

Мĕнле ĕçлеççĕ-ха çĕнкавăлсем? Чăнах та, кунта суйлав Положенийĕ тăрăх тумалли ĕçсем тĕлĕшпе каях юлмаççĕ. Округри суйлав комиссисене вăхăтра çирĕплетнĕ. Суйлавçăсен списокĕсене те тунă. Анчах агитаци ĕçне ку таринччен те йĕркеллĕ организацилемен. Ялта агитколлектив пур, унта 15 агитатор шутланать. Вĕсенчен чылайĕшĕсем суйлав кампанине хутшăнман-ха.

— Паян вăхăт пулсан каятăп,—тесе пĕлтерет М. Елизаров январĕн 24-мĕшĕнче.

Агитколлективри ытти агитаторсем те хăйсен ĕçĕпе мухтанма пултараймаççĕ. М. Михайлов суйлавçăсем патĕнче пĕрре çеç пулнă. М. Чернов, В. Михайлов, С. Артемьев тата ытти юлташсем те суйлавçăсемпе куллен çыхăнса тăмаççĕ. Пĕр агитатор та колхозниксене хаçат-журналсем вуласа парас тĕлĕшпе куллен ĕçлемен.

Агитаторсем сӳрĕк ĕçлени вĕсене куллен ертсе, пулăшса пыманнинчен килет. Нумай вăхăт хушши ĕнтĕ агитколлективăн руководителĕ çук. Ун çинчен ВКП(б) райкомĕнче те пĕлеççĕ. Анчах ним те шарламаççĕ-ха. Çапла агитаторсене хăйсем тĕллĕн ĕçлеме лекет. Çавăнпа ĕçлес текен ĕçлет, ĕçлемесен—ĕçлемест.

Колхозниксем хушшинче агитациллĕ-массăллă ĕçе начар туса пыни пĕтĕм колхоз пурнăçĕнче те хытă сисĕнет. Колхозра çуракине хатĕрленесси сӳрĕк пырать. Юр тытман, вăрлăхсене сортласа пĕтермен, удобренисем кӳрсе килмен. Выльăх-чĕрлĕх фермисем валли выльăхсем туянса çитермен. Сысна ферминче 120 пуç пулмалла, халĕ 54 пуç çеç т. ыт. те. Начар пăхнă пирки хĕле кĕнĕренпе кăна 4 чăх вилнĕ, шăнса кайнă чăхсене 5 пуснă. 1940 çулта кĕркунне икĕ кĕсре хăм пăрахнă. Колхоз государствăна сӳс, клевер вăрри парса татман.

Чылай вăхăт ĕнтĕ колхозри икĕ бригадăра бригадирсем çук. Çавăн пирки вăл бригадăсенче дисциплина япăхнă. Дисциплина тĕлĕшпе илсен ытти бригадăсенче те ĕçсем лайăххах мар. Вăл çакăнтан та аван курăнать. 1940 çулта колхозри 31 хуçалăхра ĕçкунĕсен минимумне тултарманнисем пулнă. Колхозăн счетовод çук, учет ĕçĕ те япăх.

Çаксем вĕсем район центрĕнчен икĕ километрти ялта пулса пыраççĕ. Ку яла районри работниксем те сахал мар киле-киле каяççĕ. Анчах районри партипе совет организацисем вăл колхозри çитменлĕхсем çине, темшĕн, килĕшӳллĕн пăхаççĕ.

М. ТИТОВ.
Вăрмар. (Хамăр корр.).

ВКП(б) райком бюровĕнче пуçламĕш парторганизаци отчетне итлене

ВКП(б) Сĕнтĕр райкомĕ çак кунсенче Кашмашри парторганизаци тĕне хирĕç кĕрешес ĕçе мĕнле ертсе пыни çинчен отчет итлерĕ.

Райком бюровĕ парторганизаци тĕне хирĕç кĕрешес тĕлĕшпе çитĕлĕксĕр ертсе пынине палăртрĕ. Колхозсенче СВБ ячейкисем организацилемен. Колхозсенче тĕне хирĕçле докладсемпе калаçусене тĕн праçникĕсенче анчах туса ирттереççĕ.

Райком бюровĕ пуçламĕш парторганизацине тĕне хирĕçле ĕçе вăйлатма хушса хăварчĕ.

Г. Данилов.

Пурçăн хурчĕсен тупăшĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Кивĕ Акчурири «Ленин çулĕпе» колхоз икĕ çул ĕнтĕ пурçăн хурчĕ ĕрчетсе пурçăн туса илчĕ. Кăçал пĕр килограмм çăмартаран 110 килограмм кокон пуçтарнă. Ку коконсене государствăна сутса 2316 тенкĕ тупăш илнĕ. Кокон татах та ытларах пулмалла пулнă, анчах хуртсем валли уйрăм çурт пулман. Халĕ колхоз пурçăн хурчĕсем валли уйрăм çурт туса, çитес çул татах та ытларах тупăш илессшĕн кĕрешет.

М. ОРЛОВ.

Темиçе учрежденисенчи коммунистсене пĕрлештерсе тăракан парторганизацисем пирки

— Тăватă уйăх çитет ĕнтĕ коммунистсен пухăвĕ пулнăранпа, — пĕлтерчĕ пире ВКП(б) членĕ А. Н. Бибарцев юлташ. — Ун çинчен эпĕ райком бюровĕнче те каларăм. Вăл та шарламасть-ха.

Бибарцев юлташ Канашри выльăх-чĕрлĕх хатĕрлекен конторăри пуçламĕш парторганизацинче тăрать. Ку парторганизаци пысăк мар, унта виçĕ коммунист кăна пулнă. Юлашки вăхăтра икĕ коммунист çеç тăрса юлнă. Халĕ вара ВКП(б) райкомĕ вăл парторганизацине тепĕр коммуниста çирĕплетнĕ.

—Ниепле те секретаре тупаймастăп,—хуйхăллăн калать парторганизаци çумне çĕнĕрен çирĕплетнĕ коммунист Л. Пит юлташ, — 13 кун иртрĕ ĕнтĕ, пирĕн секретарь халь те çук.

Чăн та çапла. Парторганизацинчи коммунистсем хулари тĕрлĕ учрежденисенче ĕçлеççĕ. Бибарцев юлташ — аш-какай комбиначĕн директорĕ, Пит юлташ — Маслопром базинче тата Михайлов юлташ выльăх-чĕрлĕх хатĕрлекен конторăра. Çак учрежденисем пĕр-пĕринчен аякра лараççĕ. «Секретарь патне каяс пулсан виçĕ çухрăм утмалла», теççĕ коммунистсем. Çавăнпа и тен кунта пухусем те пулмаççĕ, коммунистсем пĕр-пĕринпе хутшăнмаççĕ, кирлĕ ыйтусене сӳтсе-явмаççĕ. Пуçламĕш парторганизаци секретарĕ Михайлов та коммунистсем патĕнче сайра-хутра, çул майĕн çеç пулать. Кашни коммунист хăй тĕллĕн ĕçлет. Вĕсене тĕрĕслекен тата пулăшакан çук.

Хулара çавăн пек темиçе учрежденинче ĕçлекен коммунистсене пĕрлештерекен пуçламĕш парторганизацисем татах та чылай. Сăмахран, Чăвашсоюз базинчи, Текстильснабри, промышленность базинчи коммунистсем пĕр кандидатсен группинче, Плодоовощь Заготовкăсен Халăх Комиссариачĕн уполномоченнăйĕн конторинче, «Заготлен», «Заготкож» конторисенче ĕçлекенсем тепĕр парторганизацинче тăраççĕ т. ыт. те.

Мĕнле ĕçлеççĕ-ха вăл парторганизацисем? Текстильснабри, Чăвашсоюз базинчи тата промышленность базинчи коммунистсене пĕрлештерсе тăракан кандидатсен группи пухусем ирттерессипе юлсах каймасть. Анчах пухусем кирлĕ пек иртеççĕ теме çук. Вĕсенче, пуринчен ытларах, пĕтĕмĕшле ыйтусене сӳтсе-яваççĕ. «Производство ыйтăвĕсене сӳтсе-явнине астумастăп эпĕ», — тет ВКП(б) кандидачĕ Дьячкова юлташ.

Кандидатсен группи политикăллă-массăллă ĕçе организацилес тĕлĕшпе начар ĕçлет. Чăвашсоюз базинче стена хаçачĕ йĕркеллĕ тухмасть. Хутла пĕлменнисем пур, вĕсене вĕрентмеççĕ. Хаçат-журналсем вуласа парассине организацилемен. Ĕçлекенсем хушшинче çамрăксем сахал мар. Вĕсем хушшинче çар ĕçне вĕренессине йĕркелемен. Кусем çинчен пĕлеççĕ. Çапах та вĕсем ним те тумаççĕ. Дьячкова юлташ обществăллă ĕç пирки сăмах тапратсанах: «Елкĕрейместĕп, вăхăт çитмест. Пурне те ман çине тиерĕç те, нихăшне те туса пыраймастăп», тет. Вăл тĕрĕс калать, ăна 5—6 поручени панă. Çав вăхăтрах хăшпĕрисен нимĕнле поручени те çук. Поручениcене тĕрĕс валеçменнине пула тума шутланă ĕçсенчен нумайĕшĕсем пурнăçа кĕмесĕр юлаççĕ.

Темиçе учрежденисенчи коммунистсене пĕрлештерсе тăракан пуçламĕш парторганизацисенче ытти ĕçсем те çителĕксĕр пыраççĕ. Уйрăмăнах çамрăк коммунистсемпе начар ĕçленине палăртмалла. Торгплодоовощь базинче ĕçлекен Самсонов юлташ — парти членĕн кандидачĕ, вăл ку тарана çитсе те «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» пĕрремĕш сыпăка çеç вĕреннĕ. Парти уставне вĕренме те тытăнман-ха. Дьячкова юлташ та «Кĕске курсăн» иккĕмĕш сыпăкне кăна вĕренет т. ыт. Пуçламĕш парторганизаци секретарĕсем çамрăк коммунистсен пурнăçĕпе тата ĕçĕпе интересленмен пирки çакăн пек пулса пырать. Вĕсем çамрăксене ытларах пĕлекен коммунистсем енчен пулăшу парассине, парти уставĕпе тата программипе калаçусем ирттерессине организацилемен.

Ĕçсем çакăн пек тăни вăл пуçламĕш организацисене ВКП(б) Уставĕ хушнă тăрăх туманнинчен килет. ВКП(б) Канаш райкомĕ тĕрлĕ учрежденисенче ĕçлекен коммунистсене пухса «подрайкомсем» тăвать, парторганизацисене производствăллă принципсем тăрăх тăвас йĕркене пăсать.

Канаш. (Хамăр корр.).

* * *

Агитациллĕ-массăллă ĕç лайăхланать

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Асанкассинчи агитколлективра коммунистсем те, комсомолецсем те тата партире тăман актив та пур. Агитаторсене пурне те уйрăм участоксем çумне çирĕплетнĕ. Вĕсем политикăллă-массăллă ĕçе куллен туса пыраççĕ. Агитколлектив руководителĕ Г. Миронов юлташ кашни уйăхрах 2 хутран кая мар семинарсем туса ирттерет. Семинарта сӳтсе-явса ăнланнă ыйтусемпе агитаторсем колхозниксемпе единоличниксене пухса калаçусем туса ирттереççĕ.

Агитаторсем политикăллă-агитациллĕ ĕçе хуçалăх ыйтăвĕсемпе çыхăнтарса пыраççĕ. Çавăн пек ĕçлесе пынипе те Асанкасси ялсовечĕпе «Двигатель революции» колхоз 1940 çулта начар мар ĕçлерĕç. Колхоз уйри тырпулсене вăхăтра пухса кĕрсе авăн çапса пĕтернĕ. Государствăна 1940 çулшăн тырă, çĕрулми, сӳс-кантăр тăратас плансене тата ытти мĕнпур хатĕрлев планĕсене çĕнĕ çул тĕлне 100 проценчĕпех тултарнă. Колхоз 1940 çулта вăйлă тырпул туса илнĕ. Пĕрремĕш звено (звеновочĕ Хромов) кашни гектартан тĕштырă 16,35 центнер, иккĕмĕш звено (звеновочĕ Харитонов) — 17,97 центнер, виççĕмĕш звено (звеновочĕ Селин) 14,81 центнер тĕштырă туса илнĕ.

1940 çулти ялхуçалăх ĕçĕнче колхозниксенчен чылай пайĕ стахановла ĕçленĕ. Акă, 70 çулхи колхозник А. Шалканов уборка вăхăтĕнче пĕр пĕччен ĕçлесе 100 ĕçкунĕ тунă. Иван Сергеев пĕччен 424 ĕçкунĕ, çемьипе 920 ĕçкунĕ, 19 çулхи Анастасия Данилова 260 ĕçкунĕ тунă.

1940 çулти ялхуçалăх ĕçне ăнăçлăн вĕçлеме колхозниксем хушшинче политикăллă-массăллă ĕçе лайăх туса пыни нумай пулăшнă. Колхозниксене партипе правительствăн постановленийĕсене вăхăтра ăнлантарса пынă.

Юлашки вăхăтра агитаторсен ĕçри ответлăхĕ татах та нумай ӳсрĕ. Çĕршыври ĕçсыннисем ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ уçăлнă куна хатĕрленеççĕ. Çавăнпа пĕрлех уйрăм суйлав округĕсем тăрăх ĕçсынни депутачĕсен Совечĕсене, СССР Верховный Советне депутатсем суйламалли суйлав кампани пуçланчĕ. Çаксем çинчен СССР Верховный Совечĕн Президиумĕпе Чăваш АССР Верховный Совечĕн Президиумĕ кăларнă Указсене Асанкассинчи агитколлективри агитаторсем колхозниксемпе единоличниксене тĕплĕн ăнлантарса панă. «Двигатель революции» колхозри колхозниксем партконференци уçăлнă кунпа суйлав кунне пур ĕçре те çитĕнӳсем тунипе кĕтсе илессишĕн кĕрешĕве тухнă. Акă, январĕн 22-мĕшĕнче агитаторсен канашлăвĕ пулнă. Канашлура уйрăмăнах вăрман касса хатĕрлес ĕçе вăйлатмалли çинчен сӳтсе-явнă. Канашлура сӳтсе-явнă ыйтусене агитаторсем харпăрхăй участокĕсенчи колхозниксене тĕплĕн ăнлантарса панă. Çакăн хыççăн январĕн 23-мĕшĕнче вăрман хатĕрлевне çуран 84 колхозник, лашапа 80 колхозник тухса кайнă. Колхозниксем вăрман хатĕрлес плана партконференци уçăлнă кун тĕлне 100 процент тултарма пулса, пĕр-пĕринпе социализмлă ăмăртăва тухнă. Агитаторсем СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ «Вырăнти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсем тата продовольстви тăвассине ӳстермелли мероприятисем çинчен» тата Чăваш АССР Совнаркомĕ культсбор укçи пухасси çинчен йышăннă постановленисене ĕçсыннисене ăнлантарса панă. Асанкассинчи Осипенко ячĕпе тăракан промартельре ĕçлекенсем партипе правительствăн постановленийĕ тухнă хыççăн татах та тухăçлăн ĕçлеме тытăннă. Артель 1940 çулти плана 193 процент тултарнă. Рабочисем 1941 çулти пĕрремĕш кварталти плана партконференци уçăлнă кун тĕлне тултарассишĕн кĕрешĕве хутшăнса, пĕр-пĕринпе ăмăртăва тухнă.

Çапла агитаторсем политикăллă-агитациллĕ ĕçе хуçалăх ыйтăвĕсемпе çыхăнтарса туса пыраççĕ.

МИХ. ЯКОВЛЕВ.

* * *

Пропаганда ĕçĕнчи çитменлĕхсене пĕтерессишĕн

Ишлей районĕнчи коммунистсен тата беспартийнăй большевиксен пысăк йышĕ Ленин—Сталин партийĕн историйĕпе теорине çине тăрсах вĕренет. Акă, И. Павлов, В. Максимов, Лазарев тата Ильин юлташсем «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» 1939 çултах вĕренсе пĕтернĕ. Унтанпа вĕсем марксизм-ленинизм классикĕсен уйрăм произведенийĕсене вĕренеççĕ. Çак юлташсем ĕнтĕ уйрăм темăсем тăрăх хăйсем калаçусемпе докладсем туса пама пуçларĕç.

ВКП(б) членĕн кандидачĕсем Шариков тата Дмитриев юлташсем парти историне тăрăшса вĕренеççĕ.

Ялти интеллигенци те марксизм-ленинизм теорине вĕренсе алла илессишĕн тăрăшса ĕçлет. Сăмахран, Хыймалакассинчи туллимар вăтам шкулта вĕрентекен учительсенчен сакăр çын «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренсе пĕтерчĕç, ултă çын VIII—IX-мĕш сыпăксене вĕренеççĕ. Кунти учительсем политикăллă-массăллă ĕçре те активлă хутшăнса ĕçлеççĕ. В. Максимов тата З. Игнатьев юлташсем колхозниксене валли докладсем туса параççĕ.

Çак тĕслĕхсем пирĕн кадрсем парти историйĕпе теорине вĕренессишĕн харпăрхăй тĕллĕн тăрăшса ĕçлени çинчен калаççĕ.

Анчах кадрсен идейăллă-политикăллă пĕлӳвĕсене ӳстерес ĕçре çитменлĕхсем те сахал мар-ха. Уйрăм пуçламĕш парторганизацисен секретарĕсем партиллĕ пропаганда ĕçне халĕ те тивĕçлипе хакламаççĕ. Сăмахран, Уполнаркомзаг, «Клевер» колхоз çумĕнчи пуçламĕш парторганизацисенче тата Ырашпулăхĕнчи кандидатсен группинче пропаганда ĕçĕ çине сахал çаврăнса пăхаççĕ. Кунти коммунистсем халĕ те çаплах «Кĕске курсăн» II—III-мĕш сыпăкĕсене кăна вĕренеççĕ. Чистяков, Яковлев, Костров, Хлебников тата Макаров юлташсем: «Пирĕн вĕренме вăхăт çук», тесе тĕлĕнтермелле калаççĕ.

Пропаганда ĕçĕнче çакăн пек çитменлĕхсене пĕтерессии, пропагандăн содержанине лайăхлатсах пырасси, — çакă вăл пирĕн чи кирлĕ задача пулса тăрать.

Винокуров.

Вырӑнти резервсене пӗтӗмпех мобилизацилер!

Нумаях пулмасть Ҫӗмӗрлери предприятисен директорӗсен, промысла артель председателӗсен тата мастерсен районри канашлӑвӗ пулса иртрӗ. Канашлу СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ «Вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсем тата продовольстви тӑвассине ӳстермелли мероприятисем ҫинчен» йышӑннӑ постановленине сӳтсе яврӗ. Ку ыйту тӑрӑх райисполком председателӗн заместителӗ, райплан комисси председателӗ М. Дорофеев юлташ доклад туса пачӗ.

Канашлура уйрӑм руководительсем ӗҫсыннисене куллен кирлӗ таварсем туса кӑларас ыйту ҫине кирлӗ пек пӑхманни палӑрчӗ. Ҫапла, Мыслецри вӑрман завочӗн директорӗ Сухарев хуҫалӑхра чи кирлӗ япаласене — кӗрепле, кӗреҫе т. ыт. те хакла ларать тесе тӑвасшӑн мар. Ку шухӑша канашлу участникӗсем сивлерӗҫ.

«Партизан» артель председателӗ Колосов юлташ кӑҫал артельте атӑ-пушмак ҫӗлемелли ҫипсем тата кашӑксем тӑвакан производствӑсем уҫма палӑртни ҫинчен, Большакова юлташ «Труженик» заводра ачасем валли теттесем туса кӑларма майсем пурри ҫинчен каларӗҫ. Чылайӗшӗсем куллен кирлӗ таварсене туса кӑларас тӗлӗшпе ҫирӗп учет, планировани ҫуккине палӑртса, малашне ку енӗпе ӗҫе йӗркелемелле, терӗҫ.

Ҫак канашлура тухса каланӑ хӑшпӗр юлташсен сӑмахӗсене кӗскен пичетлетпӗр.

ФЕДОРОВ
ДТСХ станци инструкторӗ

Кондитерски фабрикӑра ҫӗнӗ цехсем уҫмалла

Пирӗн магазинсенче томат-пюре, повидла, постила, варени т. ыт. япаласем питех те ҫителӗксӗр. Паллах, пурте вӗсем ӗҫсыннисене кирлӗ. Суту-илӳ организацисем вӗсене инҫетрен турттарса килнӗ. Вӗсемшӗн мӗнтери пысӑк расход пулни пуриншӗн те паллӑ ӗнтӗ.

Мӗншӗн-ха ҫав япаласене кунта тӑвас мар? Кунта варени, постила т. ытти ҫавӑн пек тутлӑ япаласем тума ҫавтери пысӑк майсем пур. Анчах вӗсемпе усӑ курма пӗлменни, ун пек япаласем тӑвакан производствӑсем организацилеменни ӗҫсыннисен ыйтӑвне тивӗҫтерсе пыма чӑрмантарать. Ман шутпа малашне ҫак ӗҫе кондитерски фабрика туса пыма пултарать, ку тӗлӗшпе уйрӑм цехсем ҫеҫ уҫмалла.

Ҫӗмӗрле таврашӗнчех шывра рогульник ятлӑ курӑк ӳсет. Унӑн мӑйӑрӗнче крахмал сахал мар. Ку таринччен ку курӑкпа ниҫта та усӑ курман, чылайӗшӗсем ӑна палламаҫҫӗ те. Ҫак усӑллӑ курӑк мӑйӑрӗнчен кондитерски фабрика паха продукци туса кӑларма пултарать. Ку тӗлӗшпе ӑна тивӗҫлӗ организацисем кирлӗ пек пулӑшу та пама пултараҫҫӗ.

ЛАСКОВЕНКОВ
Чӑваштерг отделени директорӗ

Сыснасен хисепне ӳстеретпӗр

Партипе правительство пире вырӑнти чӗртаварсенчен ӗҫсыннисене куллен кирлӗ таварсем туса кӑларма хушаҫҫӗ. Эпир ӑна чӑннипех пурнӑҫласа пыма пултаратпӑр. Вӑл ӗҫе туса пыма пирӗн пысӑк майсем пур.

Ку таринччен эпир ҫавтери ахаль таварсенех инҫетрен, пысӑк хуласенчен турттарса килнӗ. Вӗренекенсем валли сумкӑсем, пеналсем, домино; мазь, клей тата ыт. япаласем пӗтӗмпех урӑх облаҫсенчен илсе килсе сутнӑ. Ҫаксене пурне те эпир хамӑр патӑртах тума пултарнӑ. Йӗлтӗрсем тӑвас ӗҫе те кӑҫалччен тытӑнман пулнӑ. Ҫавӑнпа вӑл таварсем магазинсенче сахал пулнӑ.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ йышӑннӑ постановлени тӑрӑх суту-илӳ организацисем ҫумӗнче подсобнӑй хуҫалӑхсем организацилемелле. Эпир кашни столовӑйпа пекарня ҫумӗнчех сысна пӑхса ӳстерме пултаратпӑр. Чӑнах та хальхи вӑхӑтра пирӗн сыснасем пур, анчах ҫителӗксӗр-ха. Кӑҫалхи ҫул эпир сыснасен хисепне 250 пуҫа ҫитерме пулатпӑр. Ку тӗлӗшпе торг отделенийӗ тепӗр свинарник тума палӑртнӑ.

Ман шутпа пекарнясенче тата заводсем ҫумӗнче те сыснасем самӑртас ӗҫе халех тытӑнмалла.

Кӑҫал эпир пулӑ тытас ӗҫе те тытӑнатпӑр. Халӗ пулӑ тытакансен бригадине организациленӗ.

ДОРОФЕЕВ
Райсовет исполкомӗн председатель заместителӗ, райплан комиссин председателӗ

Пирӗн условисем ҫителӗклӗ

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ вырӑнти чӗртавартан куллен кирлӗ таварсем тата продовольстви тӑвассине ӳстермелли мероприятисем ҫинчен йышӑннӑ постановлени халӑх хуҫалӑхне аталантарса пырас, ӗҫсыннисен ыйтӑвне тивӗҫтерсе пырас тӗлӗшпе калама ҫук пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Ҫавӑнпа та ӑна ҫине тӑрса пурнӑҫа кӗртсе пырасси пирӗн тӗп задача пулса тӑрать.

Вырӑнта туса кӑларма май пур таварсенех таҫтан, инҫетри облаҫсемпе республикӑсенчен турттарса килни, ку тӗлӗшпе пысӑк расход пулни ҫинчен постановленире лайӑх кӑтартса панӑ. Тӗрӗс: эпир те хамӑр районра тума май пур таварсене ытти районсенчен сахал мар турттарса килетпӗр. Сӑмахран, илӗр-ха йӗлтӗр, шашка-шахмат, тетте таврашӗсене. Ҫаксене хамӑр районра тума май ҫук-и вара? Пур майсем те ҫителӗклӗ. Анчах эпир ун ҫинчен тӗплӗн шухӑшласа пӑхман, вӑл ыйтупа интересленмен.

Пирӗн районра пысӑк предприятисем те сахал мар. Анчах вӗсем кӑларакан отходсемпе эпир кирлӗ пек усӑ курмастпӑр. Древкомбинатра, акӑ, отхода, ниҫта чикме пӗлмен пирки, вутӑ вырӑнне ҫунтараҫҫӗ. «Труженик» тата ытти фабрикӑсемпе заводсенче те отходсемпе туллин усӑ курмаҫҫӗ. Паллах, ҫав отходсемпе чылай лайӑх, ӗҫсыннисене кирлӗ таварсем туса кӑларма майсем пур.

Эпир хамӑр районра вырӑнти чӗртаварсенчен мӗнле таварсем туса кӑларма пултаратпӑр-ха? Малтанлӑха шутласа пӑхнӑ тӑрӑх, районра тир-сӑран, ҫӑмата йӑваламалли, тимӗр-тӑмӑртан хуҫалӑхра кирлӗ япаласем, картон тӑвакан мастерскойсемпе фабрикӑсем, тӑхӑнмалли япаласем, хуҫалӑхри т. ыт. япаласем юсакан производствӑсем организацилеме условисем ҫителӗклӗ. Кунсӑр пуҫне тата йывӑҫ каскалакан заводсенче сӗтел-пукан, шашка-шахмат, йӗлтӗр, вӗренекенсене кирлӗ япаласем, кӗрепле-кӗреҫе таврашсем туса кӑларма пултараҫҫӗ. Паланри завод корзинкӑсем тӑвакан, «Красный Октябрь» артель тӳммесем тӑвакан производствӑсем тата Ширшов ячӗпе тӑракан артель скупочнӑй магазин уҫма пултараҫҫӗ.

Пирӗн квас завочӗ, кондитерски фабрика, пекарнясем пур. Вӗсем ҫумӗнче выльӑх-чӗрлӗхсем усрама пулать. Ку енӗпе столовӑйсем, суту-илӳ организацисем те подсобнӑй хуҫалӑхсем, пулӑ тытас ӗҫе организацилеме пултараҫҫӗ.

Кӑҫал эпир Сӑрӑ шывӗ урлӑ кӗпер хывма шутлатпӑр. Кӗпер туни хулана ҫывӑхри ялсенчен хуҫалӑх продукцисем тӑратма пулӑшать. Ку таринччен Сӑрӑ лешъенчи ялсенчен хӗлле тата ҫулла ҫеҫ килме пултарнӑ, каҫса ҫӳреме паром кӑна пулнӑ.

Ҫак ӗҫсене тума партипе правительство пире пысӑк пулӑшу параҫҫӗ. ССР Союзӗн Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ йышӑннӑ постановленире ҫапла каланӑ: «Вырӑнти, районри тата хулари промышленноҫа — оборотран илекен налогран, бюджет наценкинчен тата тупӑшран бюджета отчислени тӑвассинчен хӑтарас; промкооперацине—оборотран илекен налогран, бюджет наценкинчен тата подоходнӑй налогран хӑтарас» тенӗ. Пире ҫӗнӗ производствӑсем уҫма укҫа та кирлӗ чухлӗ параҫҫӗ.

Ӗҫе организацилесе туса пырасси пирӗнтен ҫеҫ килет. Тимлӗреххӗн, хастарлӑраххӑн ӗҫе тытӑнар. Ҫитес вӑхӑтрах хамӑр тунӑ таварсем пирӗн магазинсемпе лареклсенче ҫителӗклӗ таран пулччӑр.

МАЙМАСОВ
Квас завочӗн директорӗ

Ҫырласенчен мӗн тума пулать?

Эпир тӑрӑшсан тем те тума пултаратпӑр. Мӗнле лайӑх условисем туса панӑ пире! Тӑрӑш, ӗҫле кӑна. Анчах ҫапах хӑшпӗр чухне эпир ӳркенме пӑхатпӑр.

Нумаях та пулмасть Ҫӗмӗрлере квас кӑна туса кӑларнӑ пулнӑ. Халӗ, акӑ, завод квас кӑна мар, морс, ситро, брага, английски шыв туса кӑларать. Кӑҫал тата пире шампански эрех туса кӑларас ӗҫе тытӑнма хушрӗҫ. Анчах чӗртавар ҫук пирки ӑна пурнӑҫлама тытӑнман-ха. Ҫапла вара, манӑн шутпа, пирӗн завода квас завочӗ тени килӗшӳсӗр пек туйӑнать.

Ҫӳлте асӑннӑ ӗҫмеллисемсӗр пуҫне тата эпир мӗн-мӗн тума пултаратпӑр-ха? Ҫакна калама пултаратӑп: вырӑнта ӳсекен тӗрлӗрен ҫырласенчен (хурӑн ҫырли, ҫӗрҫырли, вишни, хурлӑхан, чейҫырли т. ыт. те) плодоягоднӑй эрех туса кӑларма пултаратпӑр. Ҫавӑнпа кӑҫалхи ҫул ку ӗҫе тытӑнма шутлатпӑр.

Пирӗн заводӑн та отходсем сахал мар. Вӑтамран шутласан эпир хамӑр отходпа 30 пуҫран кая мар сысна тӑрантарса усрама пултаратпӑр. Ку тӗлӗшпе ҫитес вӑхӑтрах сыснасем илме палӑртнӑ.

ЕГОРОВ
Древкомбинат директорӗ

Отходсемпе туллин усӑ курмалла

Тӗрӗссипе каласан, пирӗн район ӗҫсыннисен ыйтӑвӗсене тивӗҫтерес тӗлӗшпе питех те пысӑк ӗҫсем тума пултарать. Илер акӑ, колбаса тӑвас ӗҫех. Эпӗ, пӗр вӑхӑтра, Ҫӗмӗрлере колбаса тума юрамасть тенине илтнӗччӗ. Тӗлӗнмелле! Мӗншӗн-ха Улатӑрта тӑваҫҫӗ, кунта май ҫук? Ман шутпа ӑна тума май пур, райсовет исполкомӗн тӑрӑшмалла ҫеҫ.

Хуҫалӑхра кирлӗ япаласене тӑвакан производство уҫни питех те вырӑнлӑ.

Пирӗн комбинатӑн отход чылай тухать. Эпир ӑна кирек-кама та пама хатӗр. Вӑл отходран «Труженик» тата катка-пичке тӑвакан заводсем сӗтел-пукансем, этажеркӑсемпе тумбочкӑсем, линейкӑсемпе тӗрлӗрен теттесем тума пултараҫҫӗ. Анчах хаклӑ тесе ҫак отходсене вӗсем илесшӗн мар. Ҫапла вара чылай отходсем пирӗн вутӑ пулса каяҫҫӗ.

Иртнӗ ҫулта эпир комбинат территоринче тимӗр-тӑмӑрсем темиҫе тонна пухрӑмӑр. Бӗсенчен хуҫалӑхра кирлӗ япаласем мӗн чухлӗ туса кӑларма пулать? Анчах вӗсене пирӗнтен никам та ыйтман.

Ӗҫсыннисене куллен кирлӗ таварсем туса кӑларма эпир те чылай пулӑшма пултаратпӑр. Пирӗн отходсем нумай, кӑҫал чӑрӑш йышши йывӑҫсенчен тухакан отхода 5 пин кубла метр пама пултаратпӑр. Вӗсемпе усӑ курма пӗлес пулать.

Канашри вагонсем юсакан завод ҫумӗнчи ФЗО шкулӗнчи комсомолец-отличниксем практикӑллӑ занятире. УКЕРЧӖК ҪИНЧЕ (сулахайран сылтӑмалла): А. Г. Кузнецов тата И. И. Майоров юлташсем.
К. Бабаев фото-ӳкерчӗкӗ.

Нумай калаҫҫӗ, анчах ӗҫӗ ҫук

Пирӗн Ҫӗньяхакассинчи колхозӑн выльӑх ферминче пулмалла пулчӗ. Эпир кашни витерех, кашни ҫуртрах пултӑмӑр, выльӑхсене те пӑхрӑмӑр. Ун чухне сурӑхсем ҫеҫ пӑрамлама пуҫланӑччӗ-ха. Пиллӗк ҫамрӑк путеке амӑшӗсемпе пӗрлех доярксем пурӑнакан ҫурта вырнаҫтарнӑ.

— Сысна ҫурисене ӑҫта вырнаҫтаратӑр эсир? — ыйтрӑмӑр эпир.

Пире колхоз председателӗ Алексеев, ферма заведующийӗ Михайлов пысӑк витене илсе кайрӗҫ. Витере таса мар, ӑҫта килнӗ унта тислӗк тата улӑм япӑхса выртать. Витинче сивӗ.

— Ҫакӑнта сысна ҫурисем валли вите пулать, — терӗҫ пире колхоз руководителӗсем.

Эпир витене ӑшӑтса тӑма кирли ҫинчен асӑрхаттартӑмӑр. Унтан сысна амисен витине кайрӑмӑр. Унта ыранпаян ҫӑвӑрламалли сыснасем выртаҫҫӗ. Витинче сивӗ, тасалӑх та ҫук. Темиҫе сысна ами, анчах свинарсенчен пӗри те витере ҫук. — Кунта сыснасем ҫӑвӑрласан сысна ҫурисем шӑнса кайма пултараҫҫӗ, — терӗмӗр эпир.

— Ҫук, пирӗн дежурство пур вӗт. Халех ҫӑвӑрлас ҫук-ха вӗсем, — шантарма пикенчӗ Михайлов.

Икӗ эрнерен эпир каллех Ҫӗньяхакассинчи колхоз ферминче пултӑмӑр. Сысна ҫурисем валли хатӗрленӗ витере пӗр амана сакӑр ҫӑвӑр чӗчӗ ӗмсе выртаҫҫӗ. Унччен тата икӗ сысна ами ҫӑвӑрланӑ пулнӑ, анчах 16 ҫӑвӑрӗ те витерех шӑнса вилнӗ.

Сыснасем ҫурҫӗр тӗлӗнче ҫӑвӑрланӑ пулнӑ, анчах унта никам та кайса пӑхман. Ферма заведующийӗ Михайлов свинаркӑсем ҫине шаннӑ: свинарка Федрошия Филиппова килне кайнӑ та, хӑйӗн юлташӗ Дария Волкова ҫине шаннӑ. Лешӗ ҫӗркаҫа та витене кайса пӑхман.

Ҫакӑ ӗнтӗ Ҫӗньяхакассинчи колхоз руководителӗсен сӑмахӗсемпе ӗҫӗсем ҫинчен лайӑх кӑтартса парать.

Колхозра выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес плана сыснасем енӗпе халӗ те тултарман, ҫапах та ҫамрӑк выльӑхсене сыхласа усрама тӑрӑшмаҫҫӗ.

Ҫамрӑк выльӑхсем валли ятарласах тунӑ ӑшӑ витесем халӗ те ҫук, ҫавӑнпа та ӗнтӗ ҫамрӑк выльӑхсене ӑҫта май килнӗ унта вырнаҫтараҫҫӗ. Енесем валли тунӑ вите начарах та мар, анчах ӑна лайӑх ӑшӑтман, маччине те туман.

Пӗлтӗрхи пӑрусене пурне те пӗр витене вырнаҫтарнӑ. Унта тислӗк купаланса выртать, улӑмӗсене те сапалантарса пӑрахнӑ. Сурӑхсен витинче ӑшӑ, анчах вӗсене те лайӑх пӑхни ҫук.

Выльӑхсене пӑхакансем те кунта час-часах улшӑнса тӑраҫҫӗ. Дояркӑсем Мария Ефимова, Анна Мокшина халӗ пӗрер ҫул ытларах ӗҫлеҫҫӗ. Унччен доярксем пӗрмаях улшӑнса тӑнӑ. Мокшина хӑйӗн ӗҫне юратать, хӑйӗн пӗлӳне хӑпартасшӑн, анчах вӗсемпе никам та ӗҫлемест. Сысна пӑхакан Филипповӑпа Волкова начар ӗҫлеҫҫӗ, выльӑхсене мӗнле пӑхмаллине те пӗлмеҫҫӗ.

Ҫавӑнпа та ӗнтӗ колхозри фермӑсен тухӑҫлӑхӗ ытла та пӗчӗк. Колхозра кашни фуражлӑ ӗнерен 604 литр сӗт суса илнӗ, кашни сысна аминчен 9 ҫӑвӑр, кашни 100 сурӑхран 100 путев тата кашни сурӑхран 1,76 килограмм ҫӑм илнӗ.

Выльӑхсен продуктивлӑхне ӳстересси колхозӑн чи пысӑк задачи пулмалла. Енесем валли выльӑх апачӗ ҫителӗклӗ уйӑрса панӑ, халӗ вӗсене тӗрӗс ҫитерни, лайӑх пӑхни ҫеҫ кирлӗ. Енесене пӑрулас умӗн уйрӑм рацион тӑрӑх ҫитермелле.

Анчах кунта халӗ те выльӑхсене силос ҫитерме пуҫламан, утӑ, тырӑ та сахал параҫҫӗ-ха.

Комсомол организацин отчетпа суйлав пухӑвӗнче выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ҫинчен нумай калаҫрӗҫ, анчах комсомолецсем фермӑна пачах пулӑшмаҫҫӗ. Комсомол организацин секретарӗ Николаев фермӑна пырса та курмасть. Фермӑра халӗ те пӗр комсомолец та ӗҫлемест.

Ферма работникӗсем хушшинче политикӑллӑ-массӑллӑ ӗҫе организацилемен. Кунта агитаторсем те пулмаҫҫӗ.

Е. ЕФРЕМОВ.

Вӑрнар р.

* * *

Финанс ӗҫӗнчи активистсен пуҫарулӑхӗ ӳссе пырать

Шупашкар хулин финанс отделӗ 1940 ҫулти госдоход планне тӑваттӑмӗш кварталта 102 процент, ҫулталӑк планне 110 процент тултарчӗ. Ҫапла вара государство бюджетне иртнӗ ҫулта планпа пӑхнинчен ирттерсе 1225,9 пин тенкӗлӗх доход панӑ.

Хула финанс отделӗн госдоходсем енӗпе ӗҫлекен работникӗсем Гуськов тата Дербенева юлташсем аван, тӑрӑшса ӗҫлерӗҫ. Хуҫалӑх органӗсенче тӳлев дисциплинине чылаях ҫирӗплентерчӗ, ҫавна май госдоход енӗпе кварталти тата ҫулталӑкри плансене ытлашшипех тултарнӑ.

Паллах ӗнтӗ, госдоход инспекторӗсем ҫитӗнӳсене хӑйсем пӗччен ӗҫленипех тума пултарайман. Вӗсем хӑйсен кулленхи ӗҫне общественноҫа, массӑна анлӑн хутшӑнтарса пынӑ. Хула финанс отделӗн госдоход секторӗнче общественлӑллӑ инспекторсем 20 ҫын шутланаҫҫӗ. Вӗсенчен Асакасинский, Мухортова, Васильев, Белов, Кощеев, Славолюбов т. ыт. те доход налогне организацисем мӗнле тӳлесе пынине тӑтӑшах тӗрӗслесе пыраҫҫӗ, тӳлев дисциплинине ҫирӗплетессишӗн тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ. Общественлӑллӑ инспекторсем палӑртнипе 1940 ҫулта оборот налогне ҫӗнӗрен 1733 тенкӗ хушса панӑ. Активлӑн ӗҫленӗшӗн Чӑваш АССР Финанс Халӑх Комиссариачӗ К. К. Мухортова, В. Ф. Асакасинский тата А. С. Васильев юлташсене темиҫе хутчен те премиленӗ.

Хулари финанс активисчӗсем, партин XVIII конференцийӗ ячӗпе пыракан социализмлӑ ӑмӑртӑва хутшӑнса, хӑйсен активлӑхне татах та ытларах ӳстерсе пыраҫҫӗ.

Общественлӑллӑ инспектор Мухортова юлташ «Кооператор» артель оборот налогне мӗнле тӳлесе пынине тӗрӗслерӗ. Тӗрӗсленӗ хыҫҫӑн оборот налогне 1933 тенкӗлӗх ҫӗнӗрен хушса хума кирли палӑрнӑ. Ҫавӑн пекех Васильев юлташ хулари промкомбината тӗрӗсленӗ хыҫҫӑн оборот налогне 6342 тенкӗлӗх ҫӗнӗрен хумалла тунӑ. Страховой агент Макарова юлташ страховка тӳлевӗсене 1940 ҫулшӑн 15000 тенкӗлӗх пухса панӑ. Унӑн план тӑрӑх 10500 тенкӗлӗх пухмалла пулнӑ.

Заем укҫине пухакан уполномоченнӑйсенчен 19 ҫын Виҫҫӗмӗш Пятилетка заем укҫине пӗтӗмпех пухса ҫитернӗ. Вӗсем заем укҫи пухса подписчиксене 9870 тенкӗлӗх облигаци валеҫсе панӑ. Вӗсенчен нумайӗшӗ халӗ урӑх ӗҫе хутшӑннӑ: К. И. Стешева юлташ заем укҫине пухас плана хӑйӗн участокӗнче 117 процент тултарса, Чувашская урамра ӗҫлекен уполномоченнӑй Кондратьева юлташа пулӑшма тытӑннӑ. Ку участокра заем укҫине 490 тенкӗлӗх пухнӑ. Заем уполномоченнӑйӗ Смирнова юлташ хӑйӗн участокӗнче заем укҫине 1815 тенкӗлӗх пухса панӑ. Халӗ Смирнова юлташ ирӗклӗ страховани енӗпе ӗҫлеме тытӑннӑ. Кӗске вӑхӑтрах вӑл 102 ҫынӑн пурлӑхне 1700 тенкӗлӗх ирӗклӗн страхлама пултарчӗ.

Ҫавӑн пекех Нигая, Якимова, Кусакина юлташсем те хӑйсен участокӗсенче ӗҫлесе пӗтернӗ хыҫҫӑн учрежденисемпе организацисенчи комсодсене тӗрӗслеме тата вӗсен ӗҫне вӑйлатас тӗлӗшпе ӗҫлеме тытӑнчӗҫ.

Хулари комсод ҫак асӑннӑ активистсене отлично ӗҫленӗшӗн пурне те премисем панӑ. Хула финанс отделӗ, XVIII партконференцине хатӗрленнӗ май, финанс ӗҫне общественноҫа, финанс ӗҫӗнчи отличниксене йышлӑн хутшӑнтарма, ҫапла майпа пӗррӗмӗш кварталти финплана срокчен тултарма тӑрӑшать.

Е. КАЛИНОВСКАЯ.

КРИТИКӐПА БИБЛИОГРАФИ

Кулӑшла калавсем*)

Ҫак пысӑках мар, анчах нумай енлӗ содержанипе ҫырнӑ калавсен пуххине вулакансен анлӑ массисем кӑмӑллӑн кӗтсе илӗҫ.

Чӑваш халӑхӗ, пирӗн аслӑ ҫӗршыври ытти тӑванлӑ халӑхсем пекех, хӑйӗн чӗлхе пуянлӑхне типтерлӗн упраса, сыхласа тӑрать. Халӑх хӑйне пусмӑрласа, улталаса, мӑшкӑласа пурӑннӑ капиталистсемпе помещиксене, пупсемпе кулаксене, йӗрӗк-юмӑҫсене хирӗҫ ҫавтери ҫивчӗ сӑмахлӑ халлапсемпе юмахсем хывнӑ. Ку халлапсемпе юмахсем ӑруран ӑрӑва куҫса пынӑ, вӗсен ҫивчӗшӗпе вӑйӗ те ҫӗнелсе, вӑйланса пынӑ. Патша самодержавийӗн ылханлӑ политики те, пупсен ултавӗ те тӗрме те, нухайкка та халӑх чӗлхине ҫыхса лартма, хуплама пултарайман.

Совет влаҫӗн ленинла-сталинла наци политикине пула, пирӗн ҫӗршыври ытти халӑхсемпе пӗрле, чӑваш халӑхӗ те хӑйӗн ҫырулӑхне илчӗ. Авал хура пӳртсенче, вӑрттӑн улахсенче, хир куҫӗ те курман, вӑрман хӑлхи те илтмен вырӑнсенче ҫеҫ пӑшӑлтатса каланӑ юмахсемпе калавсене пичетлесе кӑларма, кӑкӑр тулли ирӗклӗ сасӑпа калама май пулса тӑчӗ.

Юмор тата сатира чӑваш литературинче хӑйсен тивӗҫлӗ вырӑнне йышӑнчӗҫ, вуншар произведенисем пирӗн литературӑн пуянлӑхне кӗрсе юлчӗҫ.

Чӑвашсен паллӑ писателӗ Иван Мучи хӑйӗн творчествӑллӑ ӗҫӗнче малтанхи ҫулран пуҫласах сатирӑпа юмор енӗпе ҫырас ҫул ҫине тӑчӗ. Пурнӑҫпа пӗртан пыма, ӗҫсыннисен шухӑшне уҫҫӑн та тӳррӗн ҫутатса тӑма тӑрӑшакан писатель-юморист халӑх хушшинче пысӑк авторитетпа усӑ курать. Чӑваш автономийӗ 20 ҫул тултарнӑ уявра ӑна, ытти пултаруллӑ писательсемпе тата поэтсемпе пӗрле, Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн хисеплӗ грамотине парса наградӑларӗҫ.

Иван Мучин халӗ пичетлесе кӑларнӑ калавӗсен пуххинчи произведенисене вулакансем пӗлеҫҫӗ, вӗсем чылайӗшӗ юлашки ҫулсенче журналсенче пичетленсе тухрӗҫ. Вӑл ҫырнӑ калавсем хушшинче уйрӑмӑнах тӗн ултавӗнчен, пупсен серепине ҫакланнӑ айван ҫынсенчен кулса ҫырнӑ сатирӑллӑ калавсем пысӑк вырӑн йышӑнса тӑраҫҫӗ. «Ҫук турӑсен «ҫук ту» ҫинчи конференцийӗ» калав Иван Мучин чи паллӑ та вӑйлӑ произведенийӗсен шутне кӗрет. Чӑн-чӑн юморпа ҫырнӑ калав тӗн вӗрентӗвӗн ултавне тӑрӑ шыв ҫине кӑларать, кун пек калавсем халиччен тӗн сӗрӗмӗнчен тасалса ҫитеймен ҫынсене тӗн вӗрентӗвӗн сиенӗ ҫинчен ӑнланса илме пулӑшаҫҫӗ. Ҫук турӑсен конференцине пухӑннӑ пек туса, Иван Мучи ҫӗр ҫинчи тӗрлӗрен тӗн вӗрентӗвӗсен конкуренцине тӑрӑ шыв ҫине кӑларать. Пур тӗслӗ тӗнсен ҫыннисем те хӑйсен туррисем святой сывлӑш хӑвачӗпе ҫуралнӑ тесе ӗнентерме тӑрӑшаҫҫӗ. Анчах наука вӗсен ултавне сирсе ячӗ, тӗн вӑл ӗҫсыннисене пусмӑрласа пурӑннӑ эксплоататорсен орудийӗ пулнине ҫирӗплетсе пачӗ. Иван Мучи, наука вӗрентӗвӗ тӑрӑх хӑйӗн кулӑшла калавне ҫырса, агитаторсем валли, хӑй каларӗшле, подсобнӑй материал хатӗрлерӗ. Ку произведенипе халӗ те нумай агитаторсем усӑ кураҫҫӗ.

«Мӗскӗн Упанкка» калавра пуп вӗрентӗвне итлесе ҫарамас тӑрса юлнӑ айван ҫын ҫинчен кулса каласа кӑтартнӑ. Калава вуланӑ чухне кулатӑн, анчах чӑтма ҫук тарӑху туйӑмӗпе тулса ҫитетӗн. Сахал пулнӑ-им пирӗн ҫак Упанкка евӗрлӗ ҫынсем: юлашки тыррине, юлашки укҫине пупа кайса панӑ мӗскӗнсем? Халӗ те тӗн ултавӗнчен тасалса ҫитмен ҫынсем пурӑнкалаҫҫӗ-ха, вӗсене тӑна кӗрсе ҫитме пулӑшас пулать. Ку енӗпе пирӗн художествӑллӑ литература чылай произведенисем пачӗ, малашне вӑл тата вирлӗрех, ҫивчӗрех калавсем парасса шанма пулать.

Коммунизмшӑн пыракан аслӑ та мухтавлӑ кӗрешӳре ҫӗнӗ ҫынсем хӑйсен кулленхи творчествӑллӑ, производствӑллӑ, наукӑллӑ ӗҫӗнче халиччен пулман чаплӑ тӗслӗхсем кӑтартса паракан ҫынсем ӳсеҫҫӗ. Анчах тӳнтерле этемсем те унта-кунта курӑнкалаҫҫӗ-ха. Акмасӑр, вырмасӑр, ҫын вӑйӗпе пурӑнма хӑтланакан наян-кахалсем, прогульщиксем, ӗҫри дезорганизаторсем пирӗн совет ҫыннисене малалла кайма ҫул ҫинчи тумхах пек чӑрмантарса тӑраҫҫӗ.

Иван Мучи хӑйӗн калавӗсенче ҫавнашкал типсене хӗртет, ҫулӑмсӑр вутпа ӗнтет. «Йӑлай Йӑкӑначӗ» калавра ӗҫлес вырӑнне ӗҫрен мӗнле майпа пӑрӑнасси ҫинчен ҫеҫ шутлакан кахал ҫинчен каласа кӑтартнӑ.

Партипе правительство ӗҫри дезорганизаторсене, кахалсемпе прогульщиксене, тенкӗ хыҫҫӑн хӑваласа ҫӳрекен летунсене социализмлӑ ӗҫ дисциплинине пӑхӑнтарас тӗлӗшпе юлашки ҫулсенче пысӑк мероприятисем йышӑнчӗҫ. Вӗсене пурнӑҫласа пыни предприятисемпе учрежденисенче ӗҫ дисциплинине нумай ҫирӗплетме май пачӗ. Анчах Йӑлай Йӑкӑначӗ евӗрлӗ ҫынсем халӗ те пур-ха. Вӗсене тӑрӑ шыв ҫине кӑлармалла. Писатель-юмористсем, уйрӑмӑнах Иван Мучи, социализмлӑ ӗҫ дисциплинине пӑсма хӑтланакансене татах та хытӑрах вӗтелекен калавсем ҫырасса кӗтетпӗр.

«Пыллӑ чӗлхе» калава вуласан, вырӑссен паллӑ писателӗн Чеховӑн «Хамелеон» ятлӑ калавӗ аса килет. Иван Мучи «Пыллӑ чӗлхе» калавра хӑйӗн тивӗҫлӗхне сухатнӑ йӑпӑлту ҫинчен, Семен Петрович ятлӑ ҫын ҫинчен калать. Чӗмсӗр те вӑйсӑр чӗрчун пек хӑравҫӑскер, вӑл хӑйӗн начальникӗсене ӗҫпе мар, «пыллӑ чӗлхепе» юрама тӑрӑшса, виҫ-тӑватӑ хутчен тапак турттма вӗренсе пӑрахать. Кун пек тип хӑйӗн умӗнчи сӗтелрен инҫерехри япаласене, явленисене курма пултараймасть. Йӑпӑлти ҫын пирӗн обществӑра чи тӳнтерле, чи йӗрӗнчӗклӗ типсенчен пӗри шутланать, вӑл ӗнтӗ часах историе ҫеҫ кӗрсе юлӗ.

Иван Мучи творчествин чи паха та лайӑх енӗ вӑл—пурнӑҫран юлмасӑр пыма тӑрӑшни, ҫӗнӗ событисене, ҫӗнӗ явленисене ҫийӗнчех йышӑнса илни пулать. «Кукамай ҫывӑрмасть», «Шыракан тупаймарӗ», «Ҫирӗм султан» калавсенче вӑл хальхи ҫынсене, паянхи событисенчи уйрӑм интереслӗ самантсене, эпизодсене хӑйӗн юморлӑ чӗлхипе каласа кӑтартать. 60 ҫулхи кинемей хӑйӗн ывӑлӗсемпе кинӗсем обществӑллӑ ӗҫе хутшӑнса ӗҫленине курать те, хӑй нимех те тӑвайманнишӗн пӑшӑрханать. Пирӗн социализмлӑ обществӑри ҫынсен ӳсӗмне туйса илеймен хӗрарӑм Марья Павловна, яла прислуга шырама кайса, прислугӑна пыма пултаракан пӗр хӗрарӑм тупаймасӑр каялла таврӑнать. «Ҫирӗм султан» калавра мухтавлӑ Хӗрлӗ Ҫар Хӗвеланӑҫ Украинӑпа Хӗвеланӑҫ Белоруссири пирӗн тӑвансене ирӗке кӑларнӑ хыҫҫӑн ӗлӗк чикӗн икӗ енне тӑрса юлнӑ тӑвансем халӗ пӗрлешни ҫинчен илемлӗн, ҫивчӗ юморпа каласа кӑтартнӑ. Иван Мучи кун пек сюжетсем тӑрӑх интереслӗ содержаниллӗ, кулӑшла формӑпа калавсем ҫырма пултарать. Анчах ку енӗпе Иван Мучире пысӑк парӑм пуррине палӑртас пулать. Савӑнӑҫлӑ та телейлӗ пурнӑҫра ҫав тери интереслӗ ӗҫсем, характерлӑ эпизодсем пулса иртеҫҫӗ. Ӗҫри стахановецсен, отличниксен пурнӑҫӗнче тӗлӗнмелле улшӑнусем пулса пыраҫҫӗ. Ҫаксем вӗсем писатель-юморист творчествишӗн пӗр чакми ҫӑлкуҫ пулса тӑраҫҫӗ. Пирӗн рабочи, колхозник, интеллигент хӑйсен паянхи пурнӑҫӗ ҫинчен калакан произведенисене ыйтаҫҫӗ. Иван Мучин ҫак ыйтӑва йышӑнса илес пулать.

Иван Мучи произведенийӗсенчи хӑшпӗр ҫитменлӗхсене те палӑртас пулать.

«Кулӑшла калавсем» кӗнекере «Хут хутаҫ» ятлӑ калава пичетленӗ. Пӗр икӗ хут вуласа тухнӑ хыҫҫӑн та ку калаври содержанине уҫҫӑн ӑнланса илме ҫук. Пӗр растратчик, Салмин хушаматлӑскер, Семипалатинск хулинчен тухса тарса, тепӗр хулари учреждение пырса кӗнӗ. Кунта хӑйӗнпе пӗрле ӗҫлекен Половинкин ӑна Семипалатинск хули ҫинчен ыйту парать. Калта пек явкаланакан Салмин, хӑйӗн тирне сыхласа хӑварас шутпа, Половинкин ҫинчен элек сарма сӑлтав шырать. Мӑйӑр сутакан карчӑк мӑйӑр ярса панӑ хут пакечӗ ҫинче вӑл Половинкин белогвардеец пулни ҫинчен калакан сӑмахсене тӗл пулать, кӑҫхине Половинкин ҫинчен жалоба ҫырать, анчах пӗр саспаллине йӑнӑш ҫырнипе хутне ҫурса пӑрахать. Мӗншӗн ҫурса пӑрахать? Растратчикпа белогвардеец пӗрне-пӗри пытарса тӑраҫҫӗ пулӗ, анчах калава хута ҫурса пӑрахнипе ҫеҫ вӗҫленӗ. Автор мӗн ҫинчен калама шутлани вулаканшӑн паллӑ мар пулса юлать.

«Йӑлай Йӑкӑначӗ» калавра кахал Йӑкӑната йӗркене кӗртес процесс ҫавтери ҫӑмӑллӑн иртнӗ пек курӑнать. Хӑйӗнпе никам калаҫманнине курнипех Йӑкӑнат стахановец пулса тӑрать мӗн. Автор ялхуҫалӑх артелӗн Сталинла Уставӗн организациллӗ вӑйӗ ҫинчен, партипе правительство колхозсенчи ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетес тӗлӗшпе йышӑннӑ решенисем мӗн тери пысӑк вырӑн йышӑнса илни ҫинчен каламасть. Ҫавна пула калавӑн иккӗмӗш пайӗ ӗненмелле мар пулса тухать.

«Кулӑшла калавсем» кӗнекере Иван Мучин вунпӗр калавне пичетленӗ. Кашни калавнех ҫӑмӑл чӗлхепе, фольклорпа усӑ курса ҫырнӑ пирки, пысӑк интереспа вулама пулать. Халӑхӑн пуян та илемлӗ, уҫӑ чӗлхипе ҫырма тӑрӑшни автора вулакансем патне ҫывхартать.

Никита ВОЛКОВ.

---

*) Иван Мучи. «Кулӑшла калавсем». Чӑвашгосиздат, 1940-мӗш ҫул. 83 стр. Тиражӗ 3.000 экз.

* * *

Ӗҫре халлап яракан—
Ӗҫ вӑхӑтне вӑрлакан

Тум енчен таса ҫӳретчӗ,
Хӗрететчӗ пит-куҫне.
Тӑхӑнса ялан ҫӳретчӗ
Йӑм хӗрлӗ берет пуҫне.

Ӗҫре питӗ йӗркеллӗччӗ,
Варалаймӑн ун ятне:
Тухатчӗ те евитлетчӗ
Вӑхӑтра вӑл ӗҫ патне.

Ҫитсенех сехет пӑхатчӗ,
Ҫаврӑнатчӗ паллашса.
Унтан вӑл тула тухатчӗ
Ҫывӑха ҫеҫ васкаса.

Кашни кун кӑнтӑр апачӗ
Килсе ҫитнӗ тӗлелле,
Аппа пирӗн вӗҫтеретчӗ
Ҫил пек хӑйӗн килнелле.

Кӑнтӑрла ҫисе килсессӗн,
Телефон ун алинче.
Тусӗ-йышӗ, кум-юлташӗ—
Калаҫатчӗҫӗ каҫчен.

Ӗҫлемесӗр, шав пӗрмайлӑн
Кун кунлатчӗ вӑл ҫапла.
Вӑхӑт ҫитнӗ,—пит хавассӑн
Килелле вӗҫет аппа.

* * *

Кам ӗҫре халлап ярать,
Пуш сӑмах пӗрмай ҫапать, —
Вӑл вӑрлать ӗҫ вӑхӑтне,
Вӑл ӗҫрех прогул тӑвать!

СЕРГЕЙ ДАНИЛОВ.

Гитлер сăмахĕ

БЕРЛИН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Германири информаци бюровĕ çапла пĕлтерет: Германире национал-социалистла режим туса хунăранпа 8 çул тултарнă май, паян рейхсканцлер Гитлер Спортпаласра пысăк сăмах тухса каланă.

Хăйĕн сăмахĕн пуçламăшĕнче Гитлер Англи аталанăвĕн тĕп тапхăрĕсем çинчен каланă. Англия, тенĕ вăл, пусмăрланипе тата вăрçăсем пулăшнипе тĕнчере пуçпулса тăнă. Концентрациллĕ лагерьсене, тенĕ Гитлер, нимĕçсем мар, англичансем шухăшласа кăларнă. Британи империйĕ пулса тăнăранпа виççĕр çул хушши Германипе Итали мала тухассишĕн пыракан кĕрешӳ айккинче тăнă. XIX ĕмĕр вĕçĕнче Германи империйĕ çуралса тухсан, Англия ăна хирĕç кĕрешмешкĕн хатĕрленме пуçланă. 1871 çултах, тенĕ Гитлер, Англи хаçачĕсем çакна кăтартса панă: Германия Франция пек мар, Англишĕн хăрушăрах. 1914 çулта Англия Германие хирĕç кĕрешме пĕтĕм тĕнчене мобилизацилерĕ.

1914—18 çулсенче Германия мĕншĕн поражени тӳсни çинчен Гитлер çапла каланă: ун чухне противниксем Германие çĕнтерни вăл—пайтах йăнăшсем тунинчен, Германин ун чухнехи руководстви питех те пултарусăр пулнинчен килнĕ. Çавăн пек нумай йăнăшсем туни, тенĕ Гитлер, историре урăх нихăçан та пулман, вăл малашне нихăçан та пулас çук.

Малалла Гитлер Версаль системине, Германин 1918—1932 çулсенчи правительствисен политикине хытă критикленĕ, унтан национал-социалистла правительство ĕçĕсене анализ туса панă.

Гитлер Германи правительствин юлашки 7 çул хушшинчи тулашри политики çинчен тĕплĕн каланă, Германия Версаль договорне мирлĕ йĕркепе ревизи тума хăтланса пăхнине паллă туса хăварнă. Çавăн пек тума хăтланнисене хирĕç Англия яланах кĕрешрĕ, тенĕ вăл, мĕншĕн тесен Англи руководителĕсем хăйсен умне Германие хирĕç кĕрешес задача лартнă. Малалла Гитлер юлашки çулталăк хушшинчи вăрçă итогĕсем çине куçнă.

Гитлер çапла каланă: иртнĕ çулталăк вăрçă мĕнпе пĕтессине татса пачĕ те ĕнтĕ. Германие çурçĕр енчен руда турттарса пырас ĕçе чарса лартма, Çурçĕр-Хĕвелтухăç Германие хирĕç плацдарм туса хума хăтланчĕç, çак хăрушлăха темиçе эрне хушшинчех сирсе янă. Голландипе Бельги урлă Рур облаçне пырса кĕме хăтланни те вĕсен ăнăçсăр пулчĕ. Англине континентран хăваласа янă. Эпир кирлĕ базăсем туса хатĕрлерĕмĕр, вăхăт çитĕ, вара эпир противнике татăклăнах çапса хуçма алă сулса ярăпăр.

Малалла Гитлер Америка Англине пулăшу пани çинчен каланă. Германин, тенĕ вăл, Америка континентĕнче нихăçан та пĕр интерес те пулман. Çак континентри государствăсем Европăри ĕçсене хутшăнма хăтланса пăхас пулсан, çакă вăл эпир палăртса хунă тĕллевсене улăштарас ĕçе хăвăртлатма кăна пултарĕ. Пĕр çакăн пирки кăна улталанма кирлĕ мар: кам та кам Англине пулăшма пултарасса шанать пулсан, çавăн çакна яланах пĕлсе тăрас пулать: пирĕн торпеда аппарачĕсем çывăхне пырса тухакан кашни суднăнах путаратпăр.

Германипе Итали хушшинчи туслă отношенисен никам кисретейми çирĕплĕхĕ çинчен каласа, Гитлер çапла каланă, пирĕн партнерăн ĕçĕсем хăшпĕр тĕлте ăнăçмарĕç пулсан, çакăнта вара англичансем халех ĕнтĕ хăйсен çĕнтерĕвне курма шутлаççĕ пулсан,—эпĕ англичансене ăнланмастăп. Вĕсем, тен кĕçех, Балкансем çине шанаççĕ пулĕ. Эпĕ ăна нимĕн вырăнне те хумастăп, мĕншĕн тесен çакă уççăнах курăнса тăрать: Англия кирек ăçта пырса тухсан та, ăна эпир çапа-çапа çĕмĕрĕпĕр. Тен вĕсем хăйсем вăрçа явăçтарса яма шутлакан ытти государствăсем çине шанаççĕ пулĕ. Эпĕ вĕсене çакăн çинчен шантарса калама çеç пултаратăп: эпир мĕн пулма пултарассине йăлтах шута илнĕ.

Юлашки вăхăтра, тенĕ Гитлер, Германин çар вăйĕ ӳсрĕ. Çитес çуркунне подводнăй флот вăрçи пуçланать. Гитлер Германин хĕçпăшаллă вăйĕсем çĕнтерессе шанса тăни çинчен каланă.

Франци Индо-Китайĕпе Таи хушшинче перемири тăвас ыйтусем тавра

ТОКИО, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Домей Цусин агентствин Сайгонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Таипе Индо-Китай хушшинче вăрçă ĕçĕсене чарса лартасси пирки калаçусем ĕнер каçхине 18 сехетре Япони крейсерĕ çинче пуçланнă.

Японин çар миссийĕн пуçлăхĕ тата Япони делегацийĕн председателĕ генерал-майор Сумита Райсиро Индо-Китайпа Таи делегацийĕсене перемири тумалли условисене тăратнă. Çав условисем пирки делегацисем паян ответ парасса кĕтеççĕ. Ĕçсене лайăх пĕлсе тăракан çынсем хушшинче: Таи перемири условийĕсене йышăнать, тесе калаççĕ. Индо-Китайăн позицийĕ паллă мар-ха.

Итальянецсен çухатăвĕсем

ЛОНДОН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Тобрук бухтинче Италин 17 суднин ванчăкĕсем выртаççĕ, вĕсен шутĕнче «Сан Джорджио» крейсерпа виçĕ эскадреннăй миноносецсем те пур.

ЛОНДОН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Италин главнокомандующийĕ генерал Кавалларо 4 кун каялла Албанире пуçланă наступление чарса лартнă. Итальянецсен материаллă тата çынсен тĕлĕшпе çухатусем нумай пулнă, çавсем вырăнне вĕсем подкреплениcем кĕтеççĕ, тесе шутлаççĕ.

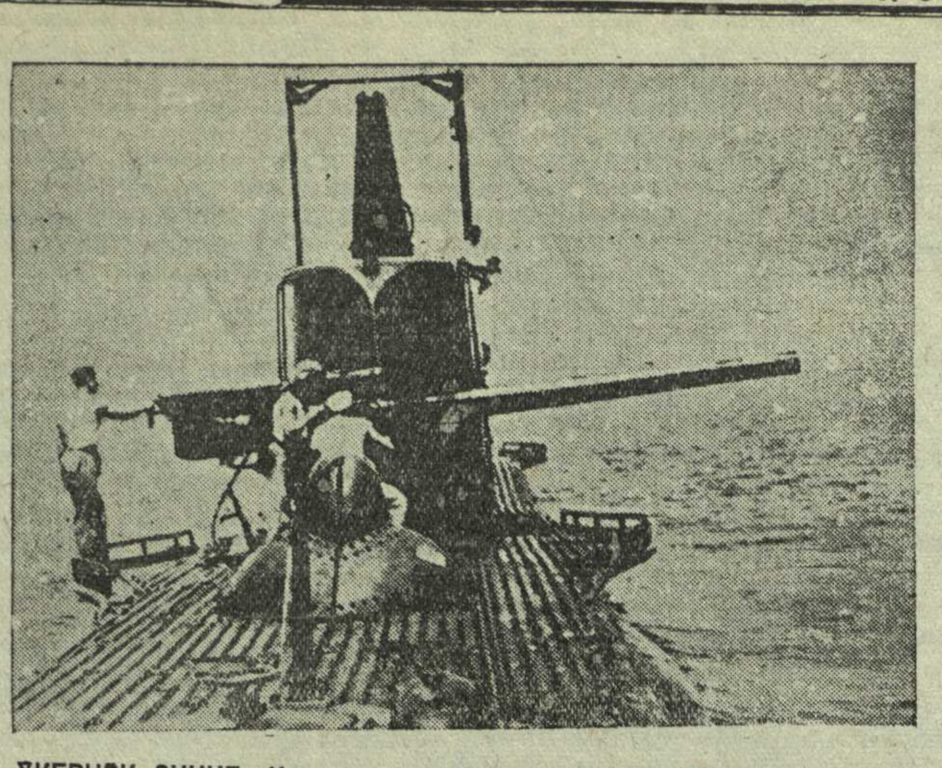

УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: Итали подводнăй лодки çинчи оруди.

ТАСС фото-ӳкерчĕкĕ.

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

БЕРЛИН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Верховнăй командовани çапла пĕлтерет: ĕнер хĕвелтухăç Англири промышленность предприятийĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Инçете перекен артиллери кăнтăр-хĕвелтухăç çыранри çар объекчĕсем çине пенĕ.

Январĕн 30-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Германи самолечĕсен пысăк соединенийĕсем Лондон таврашĕнчи вăрçă тĕлĕшĕнчен паллă пулса тăракан объектсем çине бомбăсем пăрахнă. Çав çĕрех противник самолечĕсем Германин çурçĕр-хĕвеланăç çыранĕ çине пырса тапăннă, икĕ вырăнта бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем халăх пурăнакан кварталсем çине ӳкнĕ. Темиçе çын вилнĕ тата аманнă. Материаллă сиен пысăк мар.

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, январĕн 30-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Германи бомбардировщикĕсем 4 сехет хушши тăтăшах Лондон çине фугаслă тата вут чĕртсе яракан бомбăсем пăрахнă. Çакă вăл юлашки 10 кун хушшинче Лондон çине çĕрле пĕрремĕш хут пырса тапăнни пулнă.

Кунсăр пуçне, Англин ытти районĕсемпе центральнăй Шотландири районсем çине те бомбăсем пăрахнă. Тинĕс хĕрринчи пĕр хула çинче Германи самолечĕсем хула урамĕсем çине пулеметсенчен пенĕ.

Англи авиацийĕ Вильгельмсхафен çине пырса тапăнни

ЛОНДОН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, ыран январĕн 30-мĕш тенĕ чух çĕрле Англи авиацийĕ Германири Вильгельмсхафен çине бомбăсем пырса пăрахнă.

Германия Англи çине тапăнса кĕме хатĕрленни çинчен

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаçат Вишиpен пĕлтернĕ тăрăх, компетентнăй çынсем нимĕçсем Англи çине тапăнса кĕме февральте пуçласса кĕтеççĕ. Голландирен пынă çынсем нимĕçсем вăйлăн хатĕрленни çинчен пĕлтереççĕ.

Албанири вăрçă ĕçĕсем

АФИНЫ, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Официальнăй йĕркепе çапла пĕлтереççĕ: ĕнерхи кун пур фронтсенче те вырăнĕ-вырăнĕпе çапăçусем пулса пынă.

ЛОНДОН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Официальнăй йĕркепе пĕлтернĕ тăрăх, Албанин кăнтăр пайĕ çинче сывлăшра Англипе Итали самолечĕсем хушшинче çапăçу пулса иртнĕ. Италин пĕр бомбардировщикне персе антарнă, ытти темиçе самолета сиенленĕ. Противник эскадрильине салатса янă.

Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, иртнĕ икĕ талăк хушшинче итальянецсем çине тăрса контратакăсем тунă. Уйрăмăнах фронтăн центральнăй секторĕнче калама çук вăйлă çапăçусем пыраççĕ. Çав районра грексем итальянецсен икĕ батальонне вĕсен базинчен татнă. Итальянецсен тепĕр отрядне Греци артиллерийĕ салатса янă, халĕ вăл отрядсем унти вăрмансенче пытанса тăраççĕ. Противникăн контратакисене сирсе пăрахнă хыççăн, грексем фронтăн центральнăй тата çурçĕр секторĕсенче чылаях малалла кайнă. Итали войскисен çынсем тата вăрçă хатĕрĕсем тĕлĕшпе те пысăк çухатусем пулнă, вĕсем нимĕн йĕркесĕр каялла чакаççĕ.

НЬЮ-ЙОРК, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, грексем Поградецран 15 миля кăнтăр-хĕвелтухăç еннелле Растан ятлă яла тата Поградецран 10 миля çурçĕр-хĕвеланăç еннелле Хомчан ятлă яла илнĕ.

ИТАЛИ КОМАНДОВАНИЙĔН СВОДКИ

РИМ, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Итали командованийĕ çапла пĕлтерет: çанталăк начар тăни Греци фронтĕнче операцисене ăнăçлăн туса пыма май паман. Итали разведка тăвакан отрячĕсем çынсене тыткăна илнĕ тата вăрçă хатĕрĕсем туртса илнĕ.

Киренаикире артиллери, разведка отрячĕсен, мотомехчаçсен тата авиаци активлăхĕ палăрать.

Хĕвелтухăç Африкăра фронтăн çурçĕрти участокĕнче Итали войскисем Австрали чаçĕсене вĕсем йышăннă пунктран хĕсе кăларнă; çынсене тыткăна илнĕ тата хĕçпăшалсем туртса илнĕ. Кăнтăрти фронтра виçĕ секторта Итали войскисем противник войскисен колоннисене атакăланă, вĕсене каялла хăваласа янă. Авиаци противникăн механизированнăй чаçĕсемпе позицийĕсем çине бомбăсем вăйлăн пăрахнă. Англи самолечĕсем пирĕн хăшпĕр базăсем çине пырса тапăннă, вĕсене кăштах сиен тунă.

Англи войскисем Дерна хулине туртса илнĕ

ЛОНДОН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Англири информаци министерстви Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи операцисем çинчен кăларнă çакăн пек коммюникене парать: «Англи войскисем Бенгази патнелле ăнăçлăн малалла кайса пыраççĕ. Январĕн 30-мĕшĕнче ирхине Дерна хулине англичансем туртса илнĕ. Эритрейăри фронтра, Агордат — Баренту районĕнче, пирĕн войскăсем пĕр çĕрелле пухăнаççĕ. Абиссинире, Метеммăран хĕвелтухăç енче, патрульсем активлăн кĕрешни палăрать. Итали Сомалийĕнче пур енче те Англин патруль чаçĕсем активлă кĕрешеççĕ».

• • •

Дерна—Вăтаçĕр тинĕсĕн çыранĕнчи авалхи хула. Итальянецсем пĕлтернĕ тăрăх, Дерна хулинче 16 пин çын пурăнать. Дерна гаванне пысăк мар суднăсем кĕрсе тăма пултараççĕ. Дернăра ĕçме юрăхлă шыв нумай, çак енчен вăл питех те паха пункт пулса тăрать. Дернăран Тобрука тата Бардине цистернăсем çине тултарса шыв илсе каяççĕ. Дерна хули Бенгази патĕнчен хĕвелтухăç еннелле 360 километрта вырнаçса тăрать.

„Пополо д'Италиа“ хаçат Италин вăрçăри задачисем çинчен

РИМ, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). «Пополо д'Италиа» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, 1941 çулта Англия хăйĕн вăрçăри планĕсене пурнăçа кĕртесси Италине хирĕç пыракан наступленин результачĕсем мĕнле пулнинчен килет. Итали çарĕ умĕнче, тет хаçат, çакăн пек виçĕ задача тăрать: пĕрремĕш задача — противнике пысăк территорисем туртса илме чарса тăрасси, иккĕмĕш задача — Англине хăйĕн задачисене пурнăçа кĕртес ĕçре нумайрах вăхăт çухаттармалла тăвасси, виççĕмĕш задача — Англи вăйĕсене май килнĕ таран пысăкрах çухату кӳресси.

«Çак задачăсем, — тесе çырать хаçат, —пĕтĕм вăрçă ĕçĕсемшĕн питех те кирлĕ, вăрçă мĕнле пĕтесси итальянецсем противника хирĕç çак тапхăрта мĕнле кĕрешнинчен килет тесе шутлама та пулать».

Гибралтара Англи эскадри пырса çитнĕ

БЕРЛИН, январĕн 30-мĕш. (ТАСС). Германири информаци бюровĕ Мадридран пĕлтернĕ тăрăх, ĕнер Гибралтара Англи эскадри пырса çитнĕ. Эскадра составĕнче çакăн пек çар карапĕсем пур: пĕр линкор, пĕр авианосец, пиллĕк крейсер, вунă эсминец, транспортлă икĕ пысăк карап. Транспортлă карапсем войскăсемпе вăрçă материалĕсем турттарса пынă. Эскадра çывăх кунсенчех Гибралтартан тухса каять. Вăл ăсталла каясси паллă мар.

ПИРВАЙХИ ИТОГСЕМ

Профсоюзсен йĕлтĕрлĕ кросне миллион çын хутшăннă

(ВЦСПС секретарĕпе А. И. Николаева юлташпа калаçни)

Январĕн 30-мĕшĕнче профсоюзсен Пĕтĕм Союзри йĕлтĕрлĕ виççĕмĕш косĕ вĕçленчĕ. Çак массăллă ăмăрту итогĕсем çакна кăтартса параççĕ: пирĕн çĕршывра йĕлтĕр спорчĕ чи юратнă спортсенчен пĕри пулса пырать. Совет халăхĕ йĕлтĕр спортне юратса пăрахрĕ, мĕншĕн тесен çак спорт сывлăха усă кӳрсе канма тата чăтăмлă, хăюллă, правур пулма май парать. Çĕршыва сыхлас, Хĕрлĕ Çар валли çирĕп сывлăхлă боец хатĕрлес ĕçре йĕлтĕр спорчĕ питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Йĕлтĕрçĕсен косĕ питех те пысăк çĕкленӳпе иртрĕ, профсоюз членĕсен анлă массисем кроса активлăн хутшăнчĕç. Туллимар сведенисем тăрăх, кроса 1.013 пин çын хутшăннă. «ГТО» комплексĕн йĕлтĕр нормисене 600.000 çын панă. Профсоюзсем йĕлтĕрçĕсен ăмăртăвĕсене рабочисене, служащисене тата вĕсен çемьисен членĕсене çакăн пек нумай явăçтарни халиччен нихăçан та пулман-ха. Çак çитĕнӳсем — профсоюзсем туса иртернĕ питех те пысăк ĕçĕн результачĕ. Вĕсем куллен-кун тăрăшса ĕçленипе профсоюзсен спорт обществисем çĕршер пин ĕççыннисене йĕлтĕр спортне явăçтарса пычĕç.

Профсоюзсен йĕлтĕрлĕ пĕрремĕшпе иккĕмĕш косĕсенче çĕнтернĕ «Зенит» спорт обществи чаплă çитĕнӳсем турĕ. Çак общество иртнĕ çулхинчен икĕ хут çурă нумайрах йĕлтĕрçĕ хатĕрлесе, вĕсене ăмăртăва илсе тухнă. Хăйĕн результачĕсемпе «Зенит» обществи кăçал та пĕрремĕш вырăн йышăнма пултарать. «Медик», «Локомотив юга», «Буревестник», «Учитель», «Основа», «Крылья Советов», «Красное Знамя», «Урожай», «Труд» обществисемпе ытти обществăсем те паха çитĕнӳсем турĕç, вĕсен результачĕсем пĕлтĕрхинчен чылай лайăхрах. Спорт обществисĕр профсоюзсем — ылттăнпа платина кăларас ĕçри рабочисен профсоюзĕпе тĕп хими промышленноçĕнчи рабочисен профсоюзĕ йĕлтĕр кросне иртернĕ çĕрте паха результатсем кăтартрĕç. Йĕлтĕрçĕсен кросне организацилес ĕçре профсоюзсен фабзавкомĕсемпе вырăнти комитечĕсем тата предприятисенчи спорт обществисен совечĕсем чылаях пысăк ĕç туса иртернине паллă туса хăвармалла. Горькири Молотов ячĕпе тăракан заводри, Орджоникидзе ячĕпе тăракан Уралмаш заводри, Лысьвенскри металлурги заводĕнчи профорганизацисемпе спорт обществисен совечĕсем кроса активлăн иртерчĕç.

ВЦСПС X Пленумĕ йышăннă решенире профсоюзсене çакна тума хушнăччĕ: спорт обществисен ĕçне физкультурниксен активне анлăн явăçтармалла, физкультурниксен хисепне ӳстермелле, тенĕччĕ. Çав решени тĕрĕс пулнине кăçалхи кросс татах та тепĕр хут кăтартса пачĕ. Пур çĕрте те пысăк йышлă актив туса хунă, çав актив кроса хатĕрлеме тата иртерме пулăшса пынă. Профсоюзсем тата вĕсен спорт обществисем йĕлтĕрçĕсен кросĕнче тунă çитĕнӳсене çирĕплетсе хумалла кăна мар, тата йĕлтĕрçĕсене хăйсен йĕлтĕр спортĕнчи квалификацине пĕрмаях хăпартса пыма пулăшмалла, çак ĕç çĕршыв оборонинче мĕнле пысăк вырăн йышăнса тăни çинчен яланах асра тытмалла.

Февралĕн 2-мĕшĕнче комсомолецсен Хĕрлĕ Çар XXIII çул тултарнă ятпа иртермелли йĕлтĕрлĕ косĕ пуçланать. Çамрăксене комсомолецсен кросне татах та нумайрах явăçтарас тесе, профорганизацисемпе спорт обществисен мĕн кирлине йăлтах тăвас пулать. Кроса организацилес, ăмăрту иртермелли вырăнсем хатĕрлес, йĕлтĕр инвентарĕпе лайăхрах усă курас ĕçре комсомола практикăллă пулăшу парас пулать, профсоюзсен йĕлтĕрлĕ кросĕн опычĕпе усă курас пулать.

Пирĕн социализмлă аслă тăван çĕршыври ĕççыннисем йĕлтĕр спорчĕпе питех те хытă интересленеççĕ, çакăнпа усă курса çарпа физкультура ĕçне вăйлатса пырас пулать. Хальхи вăхăтра профсоюзпа физкультура организацийĕсем умĕнче тăракан тĕп задача акă мĕнре: кроса хутшăннă çынсем пурте малашне йĕлтĕр спорчĕпе ытти тĕрлĕ спортсен ĕçне тăтăшăнах вĕренсе пычăр, хăйсен сывлăхне çирĕплетес тĕлĕшпе куллен-кунах ĕçлесе пычăр, фабрикăсемпе заводсен спартакиадисене, походсене, ăмăртусене тата ытти ĕçсене те активлăн хутшăнччăр, тесе тăрăшас пулать.

Мĕнпур профсоюз организацисен задачи — йĕлтĕре пурнăçа ĕçе анлăн кĕртесси, рабочисен, совет интеллигенчĕсен тата колхозниксен кашни çемьинчех йĕлтĕр пулмалла тăвасси, социализмлă тăван çĕршыва çирĕплетессишĕн активлăн кĕрешекен физкультурниксен çарне пĕрмаях ӳстерсе пырасси пулса тăрать. (ТАСС).

Театр самодеятельноçĕн смотрĕ

ЭЛĔК. Театрсен тата драмкружоксен пултарулăхĕн смотрне 53 кружок хутшăнчĕç. Драмкружоксем смотра хутшăнса спектакльсем нумай лартса пачĕç. Спектакльсем лартас ĕçе 600 çын таран хутшăнчĕç. Вĕсем хăйсен пултарулăхĕсене кăтартса малти вырăна тухма тăрăшаççĕ.

Смотрăн пирвайхи кунĕсенче Тавăтри (руководителĕ Д. Титова), Юманлăхри (руководителĕ А. Дмитриева), Тури Вылăри (руководителĕ Албутов) драмкружоксем лайăх тĕслĕхсем кăтартрĕç.

Çавăн пекех Изванкăри кружок та хăйĕн пултарулăхĕсемпе палăрса тăрать. Вĕсем смотрта «Ялта» пьесăна выляса пачĕç. Ку постановкăра Е. Матвеевăпа Родиков юлташсем лайăх выляса пачĕç. 11 çулхи пионер П. Ильин та хăйĕн рольне ăнăçлăн вылярĕ.

Драмкружоксен смотрĕ пынă май искусство ĕçне пултаруллă çынсем çĕнĕрен нумай хутшăнчĕç. Драмкружоксем те хăйсен ĕçне лайăхлатма тытăнчĕç.

Студентсен çĕнĕ эскизĕсем

Чăвашсен Государство Художество училищинче вĕренекен студентсем юлашки вăхăтра чăваш ĕçхалăхĕн пурнăçне çутатса парас енĕпе ытларах ĕçлеме тытăнчĕç. А. Трофимов «Туй» («Нарспи» поэми тăрăх), А. Авдеев «Чакка», В. Петров «Чакка вилĕмĕ», И. Бойков «Пахом Чакка патĕнче» ятлă картинăсем валли 4-шар вариант эскизсем туса хатĕрлерĕç.

Халĕ эскизсем тăрăх акварельпе тата çуллă краскăсемпе этюдсем çырма хатĕрленеççĕ. Хăшпĕр типсене натурăран ӳкерсе илеççĕ.

П. ЧИЧКАНОВ.

Зоотехниксем вĕрентсе кăлараççĕ

Чăвашсен ялхуçалăх институтĕнчи зоотехниксем хатĕрлекен факультетра 5-мĕш курсра вĕренекенсем январĕн пирвайхи кунĕсенчен пуçласа государство экзаменĕсем пама тытăннă. Экзаменсем пама пурĕ 16 çынна тăратнă. Вĕсем вĕренӳ тата практика ĕçĕсене ăнăçлăн вĕçленĕ.

Институтран вĕренсе тухакансем халĕ государство экзаменĕсене виçĕ предметпа пачĕç. Январĕн 31-мĕшĕнче, экзаменсен юлашки кунĕнче, студентсем ветеринарипе экзаменсем параççĕ.

Экзаменсем студентсем пур енчен те лайăх вĕренсе пынине кăтартрĕç. Государство экзаменĕсене отличник П. Котов уйрăмах пысăк çитĕнӳсемпе пачĕ.

Институтран вĕренсе тухакансене ĕçлеме каймалли вырăнсене палăртса хунă.

Г. ИВАНОВ.

Митта Петĕрĕн çĕнĕ повеçĕ

Январĕн 30-мĕшĕнче чăваш совет писателĕсен правленинче Митта Петĕрĕн граждан вăрçи геройĕ Крепков çинчен çырнă повеçне сӳтсе-яврĕç. Повеçе автор хăй вуларĕ. Тухса калаçакансем (А. Эсхель, А. Кăлган, С. Шавлы, К. Пайраш, Ф. Уяр т. ыттисем те) авторăн ĕçне пысăк хак пачĕç. Çав вăхăтрах уйрăм кăлтăксем пурри çине те кăтартса хăварчĕç.

Повесть «Илемлĕ литература» альманахăн 6-мĕш номерĕнче пичетленет. Халĕ автор Сĕнтĕрвăрринчи пĕрремĕш колхоз театрĕн коллективĕпе пĕрле çак повесть тăрăх драма çырать.

Пĕлтерни

СССР Верховный Советне суйламалли Шупашкар хулинчи 13-мĕш суйлав участокĕн суйлав комиссийĕ Педагогика Институчĕн çуртĕнче вырнаçса тăрать (Карл Маркс урамĕ, 82-мĕш номерлĕ çурт, 1-мĕш этаж, 34-мĕш пӳлĕм, телефон 6—64).

Комисси членĕсем дежурствăра çак вăхăтсенче пулаççĕ: кашни кунах каçхине 7 сехетрен пуçласа 11 сехетчен, вырсарникунсенче — кăнтăрла 12 сехетрен пуçласа каçхине 11 сехетчен.

27/I—41 г. в гор. Чебоксарах пропала лошадь вороной масти со сбруей. Просим сообщить по адресу: Марпосадский район, Сутчевский сельсовет, колхоз „Осоавиаим“.

КОНЦЕРТ КĂМĂЛА КАЙРĔ

Январĕн 28-мĕшĕнче Чăваш АССР юрăпа ташă ансамблĕ Шупашкарти радио урлă радио-концерт пачĕ. Концерта чăваш музыкин концерчĕ темелле. Юрăпа ташă ансамбльне республикăн искусствăсен тава тивĕçлĕ деятелĕ В. П. Воробьев ертсе пычĕ. Концертăн лайăх енĕ — хорсен репертуарĕсенчен тем пирки кăларса пăрахнă, анчах тахçантанпах илтес килекен пулнă юрăсене юрласа пани пулать. Сăмахçан, Ф. П. Павловăн «Туттĕл» юрри хăйне май интереслĕ, чĕррĕн юрламалла юрă. «Октябрь çулĕ», «Кĕсле» юрăсене те ансамбль юрламанччĕ. Ансамбль пултарулăхне те пахалама тивĕç. Сасăсем пĕр-пĕринпе килĕшĕнсе ĕнерӳллĕн янăраççĕ, строй чылаях аванланнă.

Концертра тĕрлĕ авторсен юррисем пулчĕç. Анчах та радио-концертăн пысăк çитменлĕхсем пур. Пĕрремĕш çитменлĕх — концерт пуçламăшĕнчен вĕçне çитех, пластинка хыççăн пластинка янă пек, хор хăй кăна юрласа тăчĕ. Уйрăммăн юрлакансем те, кĕсле купăс калакансем те, сăвăçсем тухса сăвă кĕвĕлесе парасси те, ташă ансамблĕ ташласси е тата хăйĕн оркестрĕ-мĕнĕпе пĕрле юрласси те пулмарĕç. Ку ĕнтĕ концерт организаторĕн çитменлĕхĕ. Пĕр пек кăна юрласа тăни радио итлекенсене йăлăхтарать. Çавăнпа та пулас ансамблĕн хĕрарăм хорĕ кăна пĕр юрра юрласа пани раснах кăмăла кайрĕ. Ку юрăна Воробьев çырнă, терĕç. Юрри те аван. Анчах концертне ертсе пыраканĕн çитменлĕхне пула, ку юрă хăш Воробьевăн иккенне пĕлсе юлма пулмарĕ. Мĕн тума уççăн каласа хăварас мар— ку юрра Геннадий Воробьев е Василий Петрович Воробьев çырнă е гармониленĕ тесе? Хăйсен ĕçне тĕплĕн туса пыманнине пулах, çав юррăн сăввисене (текстне) кам çырнине те пĕлсе юлма çук.

Ансамбль юрланине хаклас енĕпе тата çакна каласа хăварас пулать. Мари халăхĕн Палантай композитор гармониленĕ «Кĕсле» ятлă юрра, кĕвĕ çаврăнăçĕпе сăвă куплечĕ хыççăнах хыттăн кăшкăрса тата тăсса тăрса татаççĕ те ритмне çĕнĕрен пуçласа яраççĕ. Ку юрă сăввисене çырнă май эпĕ ăна мариецсем хăйсем юрланине нумай илтнĕ, вĕсем ăна ун пек татса каласа юрламаççĕ. Паллах ĕнтĕ, кĕсле çемми вăл, кĕсле каланă чухне кĕслеçисем ку кĕвве вĕçĕмсĕр юхтарса пыраççĕ. Юлашки куплечĕ хыççăн та «Кĕслен» юлашки аккордне вăрăм тăсса тăма кирлĕ мар. Тата «Кукку» юрра юрланă чухне куккукĕ ытла та вăйлă мăнсăварлă авăтнă пек туйăнчĕ.

Пĕтĕмĕшпе илсессĕн, ку концерт питĕ кăмăла кайрĕ. Малашне çавăн пек концертсем ытларах тăвас пулать.

Н. ВАСЯНКА.

Доклад

Паян, февралĕн 1-мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче докладчиксемпе агитаторсем валли **«К. Е. Ворошиловăн пурнăçĕпе ĕçĕсем çинчен»** темăпа инструктивлă доклад пулать. Докладчик — **Яндараев** юлташ.

Доклад каçхине 8 сехетре пуçланать. Пурте ирĕклĕнех кĕме пултараççĕ.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор Р. О. МАЛЮТИН.

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ЗАОЧНАЯ СРЕДНЯЯ ШКОЛА
ВЗРОСЛЫХ

Наркомпроса ЧАССР об'являет прием заявлений по сдаче экстерном за НСШ и СШ.

Срок приема заявлений производится до 15 февраля с.г. С 20 февраля по 20 марта проводятся консультации, с 20 марта по 1 апреля— испытания.

К заявлению прилагаются справка об образовании и о возрасте и марку для ответа. За справками обращайтесь по адресу: город Чебоксары, ул. Чернышевского, дом № 6, телефон 3—67.

Дирекция.

ВСЕ МАГАЗИНЫ
ГОРПО, СПО И ЛАРЬКИ,
Торгующие водкой и ликерно-водочными изделиями,
ОБЯЗАНЫ ПРИНИМАТЬ
в неограниченном количестве
за наличный расчет
ПОСУДУ из под изделий Главликероводки,
независимо, покупается водка или нет, а также
ОБЯЗАНЫ ОТПУСКАТЬ ВОДКУ БЕЗ ВОЗВРАТА ПОСУДЫ.

Все случаи отказа в приеме годной винной посуды „Главликероводки“, а также отказа отпуска водки без посуды записывайте в жалобную книгу магазина или сообщайте ЧЕБОКСАРСКОМУ ВОДОЧНОМУ ЗАВОДУ.

РАБОТНИКИ ПРИЛАВКА!

Упростите технику приема и оплаты посуды, содействуйте увеличению возврата посуды населением.

За принятую посуду работникам прилавка выплачивается премия в сумме 12 копеек с декалитра.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Редакци адресĕ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. Телефонсем: редакторăн—0—67, редактор заместителĕн—3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн—0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн —2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» жур-налăн — 0—85, издательство заведующийĕн—5—38, конторăн—0—23.

НТ 2255. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 2. Ф. Б. 9×84 п. л.